

**Kulturno prosvetno
društvo
SLOVENSKI DOM
ZAGREB
1929 - 2024**

Nagovor predsednika KPD Slovenski dom – g. Darka Šonca:

Spoštovani dragi prijatelji, člani Slovenskega doma!

V tridesetih letih sem se naučil, da je uspeh (na)govora obratno sorazmeren z njegovo dolžino. Zato bom kratek in jedrnat, čeprav bom govoril o besedi. O slovenski besedi. Dokler bo slovenska beseda v Zagrebu, bomo v Zagrebu Slovenci in bo Slovenski dom. Ker je vse manj slovenskih besed, nas je vse manj. Tako preprosto je to, ker je beseda mnogo več kot orodje sporazumevanja. V besedi je vsa zgodovina naroda, so vsa čustva, vsi upi in vsa vera. Z besedo najprej izražamo svojo bit, šele nato pridejo potica, harmonika in nagelj. Iz besede se rojeva kultura, ki je naša praznja obleka, po kateri nas vsi dokončno spoznajo, nas cenijo in spoštujejo, kot so nam skozi zgodovino to pokazali in dokazali veliki člani Slovenskega doma. Mislili in sanjali so slovensko, govorili so slovensko, bili so Slovenci. Biti Slovenec ni prostočasna dejavnost, ni hobi, niti odločitev ni. Biti Slovenec je zavest. Biti Slovenec je spomin na naše prednike, na deželo iz katere so prišli, je temeljni del naše samobitnosti, ki nas dela posebne in samosvoje v kulturnem okolju, ki smo ga vzeli za svojega in ga ravno s svojim slovenstvom soustvarjali in bogatili. Zato je Zagreb tudi naše mesto in ne zgolj naslov z našim imenom in dokaz o stalnem prebivališču. Vem, težko je negovati materni jezik v morju vsakodnevne komunikacije v jeziku države, ki ji s spoštovanjem in vso lojalnostjo pripadamo. Težko, toda lepo in potrebno, da smo Slovenci. Zato sem izbral slogan, meje mojega jezika so meje mojega sveta. Zato, ker se te meje vse bolj krčijo in bomo ostali brez sveta in nas ne bo. Nisem črnogled in noč je slovesno. Ponosen sem na Slovenski dom, ponosen na vse, ki jih nič več med nami in so ga soustvarjali, ponosen na slehernega od vas, na vso paleto širokih in bogatih dejavnosti, ki potekajo v našem domu, da smo, da obstaja vera, da bomo.

Trideset let že stojim pred vami in ljudje mojih let vemo, da čas ni naš zaveznik, toda trdno verjamem, da se bodo našli mladi ljudje z vizijo, polni volje in moči, izkušenj in znanja ter nujno potrebne pragmatičnosti za realno začrtane cilje, da bodo prevzeli vajeti Slovenskega doma in ga popeljali, trdnega in poletnega, v nov čas, v nov svet.

Srečno in dologovečno Slovenski dom!

Govor predsjednika KPD Slovenski dom – gosp. Darka Šonca:

Poštovani dragi prijatelji, članovi Slovenskog doma!

U trideset godina naučio sam da je uspjeh govora obrnuto proporcionalan njegovoj dužini. Zato ću biti kratak i jezgrovit, iako ću govoriti o riječi. O slovenskoj riječi. Dok slovenska riječ bude u Zagrebu, u Zagrebu će biti Slovenci i bit će Slovenski dom. Kako je sve manje slovenskih riječi, sve nas je manje. To je tako jednostavno, jer riječ je mnogo više od sredstva sporazumijevanja. U riječi je sva povijest naroda, svi osjećaji, sva nada i sva vjera. Riječju najprije izražavamo svoju bit, tek poslije dolaze *potica*, harmonika i karanfil. Iz riječi se rađa kultura, koja je naša praznička odjeća, po kojoj nas svi konačnu poznaju, cijene i poštuju, kao što su nam kroz povijest to pokazali i dokazali veliki članovi Slovenskog doma. Mislili i sanjali su slovenski, govorili su slovenski, bili su Slovenci. Biti Slovenac nije djelatnost za slobodno vrijeme, nije hobi, nije ni odluka. Biti Slovenac je svijest. Biti Slovenac je sjećanje na naše pretke, na zemlju iz koje su došli, temeljni je dio naše samobitnosti koja nas čini posebnima i samosvojnim u kulturnoj sredini koju smo prihvatili kao svoju i upravo je svojim slovenstvom sustvarali i bogatili. Zato je Zagreb i naš grad, a ne samo adresa s našim imenom i dokaz o stalnom prebivalištu. Znam, teško je njegovati materinji jezik u moru svakodnevne komunikacije na jeziku države kojoj s poštovanjem i svom lojalnošću pripadamo. Teško, ali lijepo je i potrebno što smo Slovenci. Zato sam izabrao slogan, granice moga jezika su granice moga svijeta. Zato što se te granice sve više skupljaju i ostat ćemo bez svijeta i neće nas biti. Nisam pesimist i večeras je svečano. Ponosan sam na Slovenski dom, ponosan na sve koji više nisu među nama, ali su ga sustvarali, ponosan na svakoga od vas, na cijelu paletu širokih i bogatih djelatnosti koje se odvijaju u našem domu, na to što jesmo i što postoji vjera da ćemo biti.

Trideset godina već stojim pred vama i ljudi mojih godina znaju da vrijeme nije naš saveznik, ali čvrsto vjerujem da će se naći mladi ljudi s vizijom, puni volje i snage, iskustva i znanja te nužno potrebne pragmatičnosti za realno zacrtane ciljeve, koji će preuzeti uzde Slovenskog doma i odvesti ga, snažnog i poletnog, u novo vrijeme, u novi svijet.

Sretno i dugovječno, Slovenski dome!

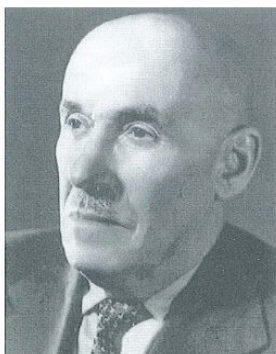
Kratka zgodovina Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom Zagreb v besedi in sliki

Leto rojstva - 1929

Za datum uradnega nastanka Slovenskega doma velja 9. november 1929, ko so županijske oblasti v Zagrebu potrdile pravila delovanja Narodne knjižnice in čitalnice (NA-KIČ), kot se je glasilo prvotno ime društva, ki po takratnih pravilih ni smelo vsebovati „plemenskih“ nazivov. Priprave za ustanovitev še enega slovenskega društva v Zagrebu so trajale dober mesec, natančneje od 2. oktobra, ko je bil v prostorih zagrebske izpostave ljubljanskega dnevnika Jutro na Gundulićeve ulici 29 prvi pripravljalni sestanek.

Utemeljitelji društva

Prvi, neuradni pripravljalni sestanek za ustanovitev društva je sklical dr. Fran Zavrnik, takratni profesor na zagrebski veterinarski fakulteti in nosilec veterinarske znanosti v Sloveniji in na Hrvaškem. Prof. Zavrnik je postal tudi prvi predsednik, zato upravičeno velja za očeta društva.

Med udeleženci tega in naslednjega pripravljalnega sestanka ter člani prvega vodstva društva najdemo imena, kot so dr. Boris Zarnik, dr. Avgust Arselin, dr. Fran Kogoj, dr. Robert Zalokar, Radoje Hudoklin, Vladimir Vaupotič, Janko Mešiček, Hugo Rumpret, Franc Zdolšek, Hinko Nučič in drugi.

Po dr. Franu Zavrniku so društvo vodili še dr. Boris Zarnik, Hinko Nučič, Franjo Štamberger, Milan Rogič, Niko Sever, Silvan Dolničar, dr. Fran Rapotec, Janko Gruden, Vilim Čehovin, Josip Bertok, Vladimir Jugovič, Boško Čušin, Bogdan Rupnik in kot v. d. predsednika Martina Koman. Leta 1994 je bil za predsednika Slovenskega doma izvoljen **Darko Šonc**, ki društvo uspešno vodi še danes.

Št.	Ime	Prejeto	Plačano	Stanje	Opombe
1.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
2.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
3.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
4.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
5.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
6.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
7.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
8.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
9.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	
10.	Dr. Zavrnik, Fran	10.11.29	10.11.29	10.11.29	

Med člani vrsta znanih in uglednih imen

Člani Slovenskega doma Zagreb so bili številni zelo uspešni in ugledni meščani Zagreba slovenskega rodu, ki so pustili neizbrisen pečat v kulturno-umetniškem, znanstvenem, športnem in družbenem življenju Zagreba in Hrvaške. Če omenimo le nekaj imen: znanstveniki Fran Zavrnik, Boris Zarnik in Fran Kogoj, igralci Hinko Nučič, Vika Podgorska in Josip Bobi Marotti, operna pevca Josip Gostič in Josip Križaj, baletnika Pina in Pio Mlakar, baletni plesalec, koreograf in režiser **Milko Šparemblek**, hornist Prerad Detiček, slikar Vasilij Josip Jordan, ustanovitelj tovarne keksov, iz katere je po vojni nastal Kraš, Viljem Bizjak olimpijka Olga Šikovec - Luncer, fotografinja Marija Braut.

Kratka povijest Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb u riječi i slici

Godina rođenja – 1929.

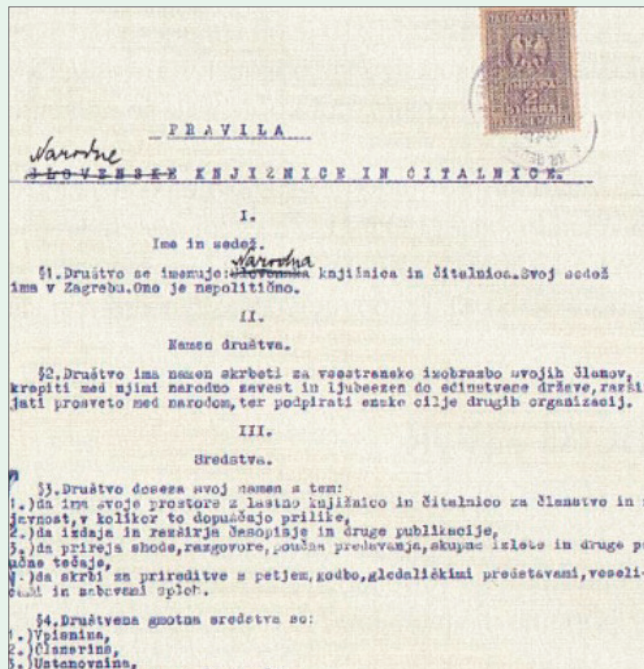
Datum službenog osnivanja Slovenskog doma je 9. studenoga 1929. godine, kad su županijske vlasti u Zagrebu odobrile pravila o radu Narodne knjižnice i čitaonice (NAKIČ), kako je glasilo prvo ime Društva, koje prema tadašnjim pravilima nije smjelo sadržavati „plemenske“ nazive. Pripreme za osnivanje još jednog slovenskog društva u Zagrebu trajale su mjesec dana, točnije od 2. listopada, kad je u prostorijama zagrebačkog ureda ljubljanskog lista *Jutro*, u Gundulićevoj 29, održan prvi pripremni sastanak.

Osnivači društva

Prvi, neslužbeni pripremni sastanak za osnivanje Društva sazvao je dr. Fran Zavrnik, tadašnji profesor na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu, nositelj veterinarskih znanosti u Sloveniji i Hrvatskoj. Prof. Zavrnik postao je i prvi predsjednik pa se s pravom smatra ocem Društva. Među sudionicima ovog i idućeg pripremnog sastanka, kao i članovima prvog vodstva Društva, nalazimo imena poput dr. Boris Zarnik, dr. Avgust Arselin, dr. Fran Kogoj, dr. Robert Zalokar, Radoje Hudoklin, Vladimir Vaupotič, Janko Mešiček, Hugo Rumpret, Franc Zdolšek, Hinko Nučič i drugi.

Nakon dr. Frana Zavrnika Društvo su vodili još dr. Boris Zarnik, Hinko Nučič, Franjo Štamberger, Milan Rogič, Niko Sever, Silvan Dolničar, dr. Fran Rapotec, Janko Gruđen, Vilim Čehovin, Josip Bertok, Vladimir Jugović, Boško Čušin, Bogdan Rupnik i kao v. d. predsjednika Martina Koman. Godine 1994. za predsjednika Slovenskog doma izabran je Darko Šonc, koji ga i danas uspješno vodi.

Među članovima niz poznatih i uglednih imena

Članovi Slovenskog doma Zagreb bili su mnogi vrlo uspješni i ugledni građani Zagreba slovenskoga podrijetla, koji su ostavili neizbrisiv trag u kulturnom, umjetničkom, znanstvenom, sportskom i društvenom životu Zagreba i Hrvatske. Da spomenemo samo neka imena: znanstvenici Fran Zavrnik, Boris Zarnik i Fran Kogoj, glumci Hinko Nučič, Vika Podgorska i Josip Bobi Marotti, operni pjevači Josip Gostič i Josip Križaj, baletani Pina i Pio Mlakar, baletan, koreograf i redatelj **Milko Šparemblek**, hor-

O teh in mnogih drugih znanih imenih slovenskega rodu si je mogoče več prebrati v knjižnih publikacijah, ki so v minulih letih izšle v založbi Slovenskega doma Zagreb in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Društvo skozi desetletja deluje pod različnimi imeni

Zaradi nove jugoslovanske uredbe o knjižnicah in čitalnicah je društvo leta 1936 spremenilo pravila delovanja in se preimenovalo v Narodni dom. Po drugi svetovni vojni je postalo Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, po osamosvojitvi Hrvaške pa Slomškovo prosvetno društvo Slovenski dom. Od leta 1994 je spet v veljavi ime Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb.

Delovanje tudi v najtežjih časih

V času NDH so ustaške oblasti prepovedale delovanje vseh društev z narodnostnimi predznaki. Slovensko društvo je ugasnilo, vendar zgolj formalno, saj je delovalo naprej v drugačni obliki. Društvene prostore na Tomislavovem trgu 19 so uporabljali kot zavetišče za slovenske izgnance, tam je bila ohranjena tudi knjižnica in dokumentacija društva, za kar je najemnino plačeval zagrebški tovarnar slovenskih korenin Viljem Bizjak.

Poudarek v delovanju na ohranjanju jezika in kulture

Stalnica v delovanju društva so zborovsko petje, kulturne prireditve in pouk slovenskega jezika. Zadnja tri desetletja hkrati delujeta mešani pevski zbor Slovenski dom Zagreb in mešani pevski zbor A. M. Slomšek, aktivna sta ustvarjalna delavnica Šopek in krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije 1941-1945. Že od samega začetka delovanja društva je velik poudarek na ohranjanju slo-

venskega jezika, društvo je ustvarilo zajeten knjižnični fond, v knjižnici je za izposajo na voljo več kot sedem tisoč naslovov v materinščini. V zadnjih desetletjih je bogata založniška dejavnost društva, v okviru katere so izšle številne publikacije o vlogi Slovencev v hrvaški družbi, pa

tudi zbirke poezij članov društva. Od leta 1996 izhaja glasilo *Novi odmevi*, v društvu pa so redno na programu tudi proslave ob najrazličnejših praznikih, številni družabni dogodki, razna predavanja, razstave, ipd.

Slovenski dom po 95 letih

V času ustanavljanja društva je v Zagrebu živelo okoli 20 tisoč ljudi, ki so kot materni jezik navajali slovenščino. Ob ustanovitvi je imelo društvo 1.023 članov. Danes je Zagrebčanov, ki jim je materni jezik slovenščina, približno 1.100, društvo pa ima okoli 400 članov.

Ob razpadu skupne države, osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške ter vzpostavitvi meje med njima, razmahu strankarskega pluralizma in v povsem drugačnih političnih ter socialno-ekonomskih razmerah se je Slovenski dom Zagreb znašel v novem položaju in se še trdneje oklenil svojega osnovnega poslanstva - ohraniti identiteto Slovencev v Zagrebu, vzdrževati in krepiti nacionalno samozavest, ohraniti in razvijati slovensko kulturno dediščino ter dejavno prispevati k dobrih odnosom in sožitju z večinskimi prebivalstvom. Društvo deluje kot manjšinska organizacija, ki si prizadeva za spoštovanje človekovih pravic, strpnost in sožitje med narodi ter prijateljske odnose med Slovenijo in Hrvaško. Je član Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, njegovo delovanje pa se prepleta z dejavnostjo Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb.

nist Prerad Detiček, slikar Vasilij Josip Jordan, Viljem Bizjak osnivač tvornice keksa iz koje je nakon rata nastao Kraš, olimpijka Olga Šikovec-Luncer, fotografkinja Marija Braut. Više o ovim i mnogim drugim poznatim imenima slovenskoga podrijetla možete pročitati u izdanjima knjiga koje su proteklih godina objavili Slovenski dom Zagreb i Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba.

Tijekom desetljeća Društvo je djelovalo pod različitim imenima

Zbog nove jugoslavenske uredbe o knjižnicama i čitaonicama, Društvo je 1936. godine promijenilo pravila djelovanja te se preimenovalo u Narodni dom. Nakon Drugog svjetskog rata postaje Kulturno-prosvjetno društvo Slovenski dom, a nakon osamostaljenja Hrvatske Slomškovo prosvjetno društvo Slovenski dom. Od 1994. ponovno se koristi naziv Kulturno-prosvjetno društvo Slovenski dom Zagreb.

Djelovanje i u najtežim vremenima

Za vrijeme NDH ustaške su vlasti zabranile rad svih društava s nacionalnim predznacima. Slovensko društvo se ugasilo, ali samo formalno, jer je nastavilo djelovati u drugom obliku. Društvene prostorije na Tomislavovom trgu 19 korištene su kao utočište za slovenske prognanike, tamo je bila sačuvana i knjižnica i dokumentacija Društva, za što je najam plaćao zagrebački tvorničar slovenskih korijena Viljem Bizjak.

Naglasak u radu na očuvanju jezika i kulture

Konstanta u djelovanju Društva su zborsko pjevanje, kulturne priredbe i nastava slovenskoga jezika. Zadnja tri desetljeća paralelno djeluju mješoviti pjevački zbor Slovenski dom Zagreb i mješoviti pjevački zbor A. M.

Slomšek, aktivni su kreativna radionica *Šopek* i mjesna organizacija Društva prognanika Slovenije 1941-1945. Od samog početka djelovanja Društva veliki naglasak stavljen je na očuvanje slovenskog jezika, Društvo je stvorilo pozamašan knjižnični fond, knjižnica raspolaže s više od sedam tisuća naslova na materinskom jeziku dostupnih za posudbu. Posljednjih desetljeća bogata je izdavačka djelatnost Društva, u okviru koje su objavljene brojne publikacije o ulozi Slovenaca u hrvatskom društvu, kao i zbirke poezije članova Društva. Glasilo Novi odmev izlazi od 1996. godine, a Društvo redovito organizira i proslave raznih blagdana, brojna društvena događanja, razna predavanja, izložbe i slično.

Slovenski dom nakon 95 godina

U vrijeme osnivanja Društva u Zagrebu je živjelo oko 20000 ljudi koji su kao materinji jezik navodili slovenski. Pri osnivanju Društvo je imalo 1023 člana. Danas ima oko 1100 Zagrepčana kojima je slovenski materinji jezik, a Društvo broji oko 400 članova. Raspadom zajedničke države, osamostaljenjem Slovenije i Hrvatske i uspostavljanjem granice između njih, usponom stranačkog pluralizma te u potpuno drukčijim političkim i društveno-ekonomskim uvjetima, Slovenski dom Zagreb našao se u novom položaju te je još čvršće prionuo svom temeljnom poslanju - očuvanju identiteta Slovenaca u Zagrebu, očuvanju i jačanju nacionalne svijesti, očuvanju i razvoju slovenske kulturne baštine te aktivnom doprinosu dobrim odnosima i suživotu s većinskim stanovništvom. Društvo djeluje kao manjinska organizacija koja se zalaže za poštivanje ljudskih prava, toleranciju i suživot među narodima te prijateljske odnose Slovenije i Hrvatske. Član je Saveza slovenskih društava u Hrvatskoj, a njegovo djelovanje isprepleće se s djelovanjem Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba.

SLOVENSKI DOM DANES

Čeprav je bil Slovenski dom oz. NAKIČ, kot se je takrat imenoval, ustanovljen predvsem kot kulturno društvo, katerega osrednja naloga je bila ohranjanje slovenske kulturne dediščine in vzdrževanje stika s slovenskim jezikom in so v ta namen delovale razne glasbene, folklorne, literarne, dramska in druge podobne skupine, so se v njem že kmalu začele odvijati tudi razne druge družabne dejavnosti. Tako so občasno delovale plesna sekcija, nekoč celo akrobatska skupina, planinski odsek, šahovska skupina, prirejali so izlete, konec 60-ih let prejšnjega stoletja so bili znani plesni večeri, ki so se jih udeleževali ne samo Slovenci, pač pa tudi številni drugi Zagrebčani.

Stalnica društva je pevski zbor, ki je bil ustanovljen že kmalu, le nekaj mesecev po ustanovitvi društva in z občasnimi prekinitvami deluje vse do današnjih dni. Tudi zdaj je mešani pevski zbor med bolj dejavnimi, ni pa edini zbor v društvu, poleg njega v okviru duhovne sekcije deluje še Mešani pevski zbor Anton Martin Slomšek. Potem so tukaj še ustvarjalna delavnica Šopek, v kateri članice izpolnjujejo svoja umetniška nagnjenja, že omenjena Duhovna sekcija, ki skrbi predvsem za maše v slovenščini in krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije 1941-1945. Pozabiti pa ne smemo niti na pouk slovenščine in na nadvse pomembno izdajateljsko dejavnost, ki poteka v zadnjih skoraj treh desetletjih. Žal že nekaj let ne deluje več društvena knjižnica z več kot 7 tisoč knjižnimi naslovi, deloma tudi zaradi vse manjšega obiska, dokončno pa je k prenehanju pripomogla epidemija covid-19.

Delo skupin v zadnjem času in danes je v nadaljevanju predstavljeno skozi pogovore z njihovimi vodji, a to je le del dejavnosti, ki se odvijajo v Slovenskem domu Zagreb ali pa je društvo njihov organizator. Prav tako pa Dom občasno gosti prireditve, ki jih pripravijo zunanji partnerji.

Mešani pevski zbor Slovenski dom Zagreb

Stanka Herak, ki organizacijsko vodi pevski zbor, najprej pove, da je zbor Slovenskega doma (še vedno) mešani pevski zbor, čeprav so trenutno v njem ostali le še trije moški pevci. „Na začetku je bilo v zboru 78 članov, potem je to število padlo na okrog 30, 40, dolga leta nas je bilo 28, v zadnjih letih pa nas je v zboru okrog 24, 25 rednih članov,“ pravi Stanka in dodaja, da jih na vaje redno prihaja okrog 20. Vaje imajo enkrat tedensko po dve uri, ob četrtnih, pred nastopi pa tudi dvakrat na teden. „Repertoar izbira naš dirigent, **Ivica Ivanović**. Največ pojemo narodne, vesele pesmi, naših slovenskih skladateljev in publika je s tem zadovoljna. Pojemo pa tudi hrvaške pesmi, predvsem o Zagrebu, ker je tukaj naš dom,“ govori Stanka. Poskušali so tudi z nekaterimi dalmatinskimi, na primer Jedan dan Dubrovniških trubadurjev ali Cesarica, „ampak s tem nismo nadaljevali,“ pojasnjuje Stanka. Pravi, da včasih tudi pevci sami predlagajo kakšno pesem, ampak dirigent ima vedno zadnjo besedo. Poleg samih pevskih vaj se seveda člani zbora radi tudi podružijo. „Če ima več članov nek mesec rojstni dan,

vsi skupaj spečejo pecivo, piškote, prinesejo pijačo in se pogostimo. Sicer pa po vsaki vaji spijemo kozarček vina, ki nas čaka v hladilniku,“ je iskrena Stanka Herak. Zbor letos zaznamuje 94 let obstoja. 90. obletnico so zaradi pandemije koronavirusa proslavili šele pred dvema letoma. „Na 95. obletnico se še ne pripravljamo, ker je pred nami trenutno nekaj svežih nastopov. Prav nedavno smo gostili Sevničane, zaznamovali smo 20. obletnico prijateljstva z Mešanim pevskim zborom Lisca. V goste nam prihajata tudi pevska zbora iz Pulja in Nove Gorice, tako da smo letos kar zasedeni z nastopi.“ Stanka pravi, da zbor veliko potuje in nastopa po Sloveniji in Hrvaški. „V preteklosti smo nastopali tudi v sosednjih državah, v Bosni in Hercegovini, Vojvodini, v zadnjih letih pa je to zamrlo. Verjetno tudi zato, ker smo vse starejši in nam dolga potovanja z avtobusom predstavljajo določen napor.“ Povprečna starost članov pevskega zbora je namreč nad 75 let. Najmlajša članica je še v službi, stara je okrog 60 let. „Slovencev v zboru nas je malo, in teh malo moramo zadržati. K nam prihajajo tudi hrvaški pevci, ki radi pojejo slovenske

SLOVENSKI DOM DANAS

Iako je Slovenski dom odnosno NAKIČ, kako se tada zvao, osnovan prvenstveno kao kulturno Društvo čija je glavna zadaća bila očuvanje slovenske kulturne baštine i održavanje kontakta sa slovenskim jezikom, a u tu svrhu su djelovale razne glazbene, folklorne, literarne, dramska i druge slične skupine, u njemu su se ubrzo počele odvijati i druge društvene aktivnosti. Tako je s vremena na vrijeme djelovala plesna sekcija, nekad čak i akrobatska grupa, planinarski odsjek, šahovski odsjek, organizirali su izlete, krajem 60-ih godina prošloga stoljeća bili su poznati Plesnjaci u Slovincu, na koje su dolazili ne samo Slovenci, nego i mnogi drugi Zagrepčani. Konstanta Društva je pjevački zbor koji je osnovan nedugo zatim, tek nekoliko mjeseci nakon osnutka Društva, te s povremenim prekidima djeluje do danas. I sad je mješoviti zbor jedan od aktivnijih, ali nije jedini zbor u Društvu, osim njega, u okviru Duhovne sekcije djeluje i Mješoviti pjevački zbor *Anton Martin Slomšek*. Zatim je tu kreativna radionica *Šopek*, u kojoj članice ostvaruju svoje umjetničke sklonosti, već spomenuta Duhovna sekcija, koja se prije svega brine za mise na slovenskom jeziku, te mjesna organizacija Društva prognanika Slovenije 1941.-1945. No, ne smijemo zaboraviti nastavu slovenskoga jezika i iznimno važnu izdavačku djelatnost koja traje posljednja gotovo tri desetljeća. Nažalost, knjižnica Društva s više od 7000 naslova ne radi već nekoliko godina, dijelom i zbog sve manjeg broja posjetitelja, ali je i epidemija covid-19 uzrokovala prekid djelovanja. Rad sekcija u posljednje vrijeme i danas, predstavljen je u nastavku razgovorima s njihovim voditeljima, ali to je samo dio aktivnosti koje se odvijaju u Slovenskome domu Zagreb ili je Društvo njihov organizator. U Domu se povremeno održavaju i priredbe u organizaciji vanjskih partnera.

Mješoviti pjevački zbor Slovenski dom Zagreb

Stanka Herak, koja organizacijski vodi zbor, kaže da je zbor Slovenskog doma (još uvijek) mješoviti, iako su u njemu trenutno ostala samo tri muška pjevača. „U početku je u zboru bilo 78 članova, onda je taj broj pao na oko 30, 40, dugi niz godina bilo nas je 28, a zadnjih godina u zboru je oko 24, 25 stalnih članova“, kaže Stanka i dodaje da ih na probe redovito dolazi 20-ak. Probe imaju jednom tjedno po dva sata, četvrtkom, a prije nastupa i dvaput tjedno. „Repertoar bira naš dirigent **Ivica Ivanović**. Najviše pjevamo narodne, vesele pjesme naših slovenskih skladatelja i publika je time zadovoljna. Pjevamo i hrvatske pjesme, posebno o Zagrebu, jer to je naš dom“, kaže Stanka. Pokušali su i s nekim dalmatinskim, primjerice *Jedan dan*, Dubrovačkih trubadura ili *Cesarica*, »ali s tim nismo nastavili«, objašnjava Stanka. Kaže da ponekad pjevači sami predlože pjesmu, ali zadnju riječ uvijek ima dirigent. Osim vježbi pjevanja, zboriši se rado druže. „Ako nekoliko članova ima rođendan u određenom mjesecu, svi zajedno pečemo kolače i ke-

kse, donosimo piće i zabavimo se. Inače, nakon svake vježbe popijemo čašu vina, koje nas čeka u hladnjaču“, iskrena je Stanka Herak. Ove godine obilježava se 94. obljetnica postojanja zbora. Devedeseta obljetnica obilježena je tek prije dvije godine zbog pandemije korona virusa. „Ne pripremamo se još za 95. obljetnicu, jer su trenutno pred nama neki svježiji nastupi. Nedavno smo ugostili Sevničane, obilježili 20. obljetnicu prijateljstva s Mješovitim pjevačkim zborom Lisca. U goste nam dolaze i zborovi iz Pule i Nove Gorice, tako da smo ove godine dosta zauzeti nastupima.“ Stanka kaže da zbor puno putuje i nastupa u Sloveniji i Hrvatskoj. „U prošlosti smo nastupali i u susjednim zemljama, u Bosni i Hercegovini, Vojvodini, no posljednjih je godina to zamrlo. Vjerojatno i zato što smo sve stariji pa su duga putovanja autobusom određeni napor.“ Prosječna dob zborša je više od 75 godina. Najmlađa članica još radi, ima oko 60 godina. „Malo je Slovenaca u zboru, i tu nekolicinu moramo zadržati. Dolaze nam i hrvatski pjevači koji rado pjevaju slovenske pjesme.

pesmi. Včasih vsega ne razumejo, takrat jim prevedemo besedilo," pojasnjuje Stanka Herak. Ob razmišljanjih, kaj članom pomeni Mešani pevski zbor Slovenskega doma, pravi, da so vaje mesto, kjer se snidejo, družijo, govorijo slovensko, delijo izkušnje, kje vse po Sloveniji so potovali, kaj so doživeli... „Prinesemo malo dobrega vzdušja tukaj v Slovenski dom.“

Stanka pravi, da jim bo v čast nastopiti tudi na prireditvi ob 95. obletnici Slovenskega doma, kjer bodo zagotovo zapeli himno Slovenski dom naš, drugi dom. „Veseli nas, da lahko pokažemo, kaj delamo, kdo nas vodi, koliko nas je. Vedno, kadar nastopamo po Zagrebu, pa tudi upamo, da bomo še koga pritegnili, da se nam pridruži. Morda tudi na tej častitljivi obletnici“, ob koncu še navrže Stanka Herak.

Ustvarjalna delavnica Šopek

Stanka Novković je članica Šopka od samega začetka. „Takrat ga je vodil naš dragi kolega **Jakov Šimunović** iz Vukovarja. Bil je pevec v zboru in popolnoma slučajno je ob rojstnem dnevu ene naše članice prinesel šopek, ki ga je sam izdelal. Mi o tem nismo vedeli nič, ampak šopek nas je navdušil in prosili smo ga „Jašo, ali bi nam prosim pokazal, kako se delajo takšni krasni šopki, nauči nas.“ Takoj se je javilo okrog 10 žensk, da bi sodelovale, on pa se je tako prijazen in dobrodušen, kot je bil, z veseljem lotil te naloge. „Ko smo začeli, nismo imeli pojma, da bo to postala naša stalna aktivnost, na kateri se bomo srečevali vsak teden. Hoteli smo le, da nas nauči narediti takšen šopek, mislim, da so bile vijolice.“ Delavnica jim je bila tako zelo všeč, da so se zanjo popol-

noma zagrele in prihodnje leto bo minilo že 20 let odkar deluje Šopek. „Jašo nas je vodil kakšnih sedem let, potem pa je zbolel in ni zmožal več voditi delavnic. Nismo vedele, kaj bi brez njega, na koncu pa sem jaz prevzela organizacijo.“ Delavnica je kmalu prerasla le izdelavo šopkov. Članice so začele slikati, oblikovati glino, delati z različnimi tehnikami. Vsako leto so organizirale eno razstavo, „potem pa se nam je zdelo lušno, da imamo tematsko dve razstavi, eno za veliko noč, ko se predstavimo s pirhi in božično razstavo.“ Stanka pravi, da je v Šopku deset članic, vendar se jih ponavadi na delavnicah zbere šest do osem. „Vse smo namreč babice, nekatere med nami še vedno čuvajo vnuke.“ In od kod črpajo ideje? „Vsaka med nami ima rada ročno delo in je pozorna na takšne

Ponekad ne razumiju sve pa im mi prevedemo tekst“, objašnjava Stanka Herak. Osvrćući se na to što Mješoviti zbor Slovenskog doma znači za njegove članove, kaže da su probe mjesto gdje se sastaju, druže, govore slovenski, razmjenjuju iskustva, kamo su putovali po Sloveniji, što su doživjeli ... »Donosimo malo dobre atmosfere i ovdje u Slovenski dom«. Stanka kaže, da će

im biti čast nastupiti i na obilježavanju 95. obljetnice Slovenskoga doma, gdje će sigurno pjevati himnu *Slovenski dom naš drugi dom*. »Sretni smo što možemo pokazati što radimo, tko nas vodi, koliko nas ima. Kad god nastupamo u Zagrebu, nadamo se privući još nekoga da nam se pridruži. Možda i na ovu časnju obljetnicu“, nabaci za kraj Stanka Herak.

Kreativna radionica Šopek

Stanka Novković članica je Šopeka od samog početka. »Tada ga je vodio naš dragi kolega **Jakov Šimunović** iz Vukovara. Bio je pjevač u zboru i sasvim slučajno je na rođendan jedne naše članice donio buket koji je sam napravio. Nismo znali ništa o tome, ali buket nas je nadahnuo i pitali smo ga: »Jaša, hoćeš li nam pokazati kako se prave tako lijepi buketi, nauči nas.« Odmah se javilo desetak žena za sudjelovanje, a on se rado prihvatio zadatka ljubazan i dobre volje kakav je bio. »Kad smo počinjali, nismo ni slutili da će ovo postati naša redovita aktivnost gdje ćemo se sastajati svaki tjedan. Samo smo htjeli da nas nauči napraviti takav buket, mislim da su bile ljubice.« Radionica im se toliko svidjela da

su se za nju potpuno zagrijale, a iduće će godine biti 20 godina otkako Šopek radi. »Jašo nas je vodio oko sedam godina, ali onda se razbolio i više nije mogao voditi radionice. Nismo znali što bismo bez njega, ali na kraju sam ja preuzela organizaciju.« Radionica je ubrzo prerasla samo izradu buketa. Članice su počele slikati, oblikovati glinu, raditi različitim tehnikama. Svake godine su organizirali po jednu izložbu, »a onda nam se činilo da bi bilo zgodno imati dvije tematske izložbe, jednu za Uskrs, kad se predstavljamo s pisanicama, i božićnu izložbu«. Stanka kaže da je u Šopeku deset članica, ali obično ih se na radionicama skupi šest do osam. »Sve smo mi bake, neke od nas još čuvaju unuke.« A odakle im ideje? »Svaka od nas

izdelke, ki so povsod okoli nas. Ideje najdemo tudi na spletu in jih poskusimo, nekatere nam uspejo, druge ne, na koncu si izberemo tiste, ki nam gredo od rok in ki so nam seveda všeč, pa tudi tiste, za katere ocenimo, da bi znale biti všeč publiki, za njih se moramo posebej potruditi," govori Stanka Novković.

Prav vse članice delavnice Šopek so amaterke, ki se nikoli niso poklicno ukvarjale s takšnim ročnim delom. Moških članov, odkar jih je zapustil Jašo, nimajo. „Ženske so bolj kreativne, pa tudi delovne, moški so vedno le polni raznih idej," je hudomušna Stanka. Kar se tiče surovin, veliko materiala reciklirajo. „Prav na prihodnji razstavi bomo prikazali izdelke iz kartonski rolic wc papirja in takoimenovanega hladnega porcelana, kar je pravzaprav riževa moka oziroma gustin, iz katerih naredimo testo, in ga potem oblikujemo, na primer v cvetje." Veliko materialov za šopke nabirajo v naravi, listje, mah in podobno. Tudi Slovenski dom jim pomaga s finančnimi sredstvi. „Ne gre za velik denar, je pa zadosti, da same

nimamo kakšnih stroškov. Vendar najraje recikliramo," pravi Stanka. Srečujejo se enkrat na teden, delavnica traja kakšne štiri ure. Ta čas seveda izkoristijo tudi za druženje, veliko se pogovarjajo o tistem, kar ta dan izdelujejo. „Pa tudi o življenjskih temah: katero boli kolk, kakšne težave imamo z lasmi, čigavi vnuki niso bili pridni ta teden. Spijemo tudi kakšen šnopček, za kar skrbi naš predsednik **Darko Šonc**." V kratkem pričakujejo, da se jim bo pridružila nova članica, ki je šla letos v pokoj. „Za nas je še čisto mlada," se smeji Stanka in dodaja, da ljudje, dokler še hodijo v službo, nimajo dovolj časa, da bi sodelovali v takšnih delavnicah. Ko pa gredo v pokoj, takrat se radi pridružijo. „Večina nas je v Šopku vseh 20 let, nekatere so se naveličale, nekatere naše bivše članice pa so žal tudi že pokojne." Pravi, da bi svoje izdelke rade večkrat predstavile tudi zunaj Slovenskega doma Zagreb, vsaj v drugih slovenskih društvih po Hrvaški. Ker smo vse tudi članice zbora, če hodimo po nastopih, potem nimamo časa tam postaviti še razstave. Včasih smo kar redno razstavljale v Hrvaški hiši "Materina priča" v Zagrebu, sodelovali smo tudi z bivšo mestno oblastjo, ko je bil pokojni župan Milan Bandić še živ.

Kar zadeva vlogo Šopka v delovanju Slovenskega doma, Stanka Novković meni, da je dobro, da imajo člani čim širšo izbiro med različnimi dejavnostmi. „Stroški nikoli niso problem, Dom je vedno odprt in mislim, da je razporeženje v Domu naklonjeno čim bolj pogostemu druženju, imamo celo nabiralnik, v katerega lahko člani predlagajo razne ideje. Ampak na žalost teh ni preveč. Vsekakor je pomembno, da se čim več družimo in da se imamo lepo," sklene Stanka Novković.

voli ručni rad i obraća pažnju na takve proizvode koji su svuda oko nas. Ideje pronalazimo i na Internetu i isprobavamo ih, neke nam uspiju, druge ne, na kraju izaberemo one koje nam odgovaraju i koje nam idu od ruku, kao i one za koje mislimo da bi se mogle svidjeti publici, jer se za njih moramo posebno potruditi“, kaže Stanka Novković. Sve članice radionice Šopek su amaterke koje se nikad nisu profesionalno bavile ovakvim ručnim radom. Otkako ih je Jašo napustio nemaju muških članova. “Žene su kreativnije, a i marljivije, muškarci su uvijek samo puni raznih ideja“, šali je Stanka. Što se tiče sirovina, mnogo materijala recikliraju. “Upravo na nadolazećoj izložbi pokazat ćemo proizvode od kartonskih rola toaletnog papira i tzv. hladnog porculana, što je zapravo rižino brašno odnosno škrob od kojih radimo tijesto, a zatim ga oblikujemo, primjerice, u cvjetove.“ Mnoge materijale za izradu buketa skupljaju u prirodi, lišće, mahovinu i slično. Financijski im pomaže i Slovenski dom. “Nije to puno novca, ali je dovoljno da sami nemamo nikakvih troškova. Ipak, mi najviše volimo reciklirati“, kaže Stanka. Sastaju se jednom tjedno, radionica traje oko četiri sata. Naravno, ovo vrijeme koriste i za

druženje, puno razgovaraju o tome što taj dan rade.“ A i o životnim temama: koju boli kuk, kakve probleme imamo s kosom, čiji unuci nisu bili dobri taj tjedan. Popijemo i koju rakiju, za što se brine naš predsjednik **Darko Šonc**.“ Uskoro će im se pridružiti nova članica koja je ove godine otišla u mirovinu. “Za nas je ona još sasvim mlada“, smije se Stanka i dodaje da dokle god ljudi idu na posao, nemaju dovoljno vremena za sudjelovanje u ovakvim radionicama. No kad odu u mirovinu, tada se vole pridružiti. Većina nas je u Šopeku svih 20 godina, neke su se zasitile, a neke naše bivše članice su nažalost pokojne.“ Željele bi, kaže, svoje proizvode više puta predstaviti i izvan Slovenskog doma Zagreb, barem u drugim slovenskim društvima u Hrvatskoj. Budući da smo sve članice zbora, kad idemo na nastupe, onda nemamo vremena tamo postaviti i izložbu. S vremena na vrijeme izlažemo u *Hrvatskoj kući Materina priča* u Zagrebu, surađivali smo i s bivšim gradskim vlastima još za života pokojnog gradonačelnika Milana Bandića. Što se tiče uloge Šopeka u funkcioniranju Slovenskog doma, Stanka Novković smatra da je dobro da članovi imaju što veći izbor između različitih aktivnosti. „Troškovi nikad nisu problem, Dom je uvijek otvoren i mislim da raspoloženje u Domu ide u prilog što češćem druženju, čak imamo i sandučić gdje članovi mogu predložiti razne ideje. No, nažalost, nema ih previše. Svakako je bitno da se što više družimo i da se dobro zabavimo“, zaključuje Stanka Novković.“

Duhovna sekcija

Duhovna sekcija A. M. Slomšek je bila v Slovenskem domu ustanovljena v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja na pobudo Martine Koman, ki je bila tudi njena prva voditeljica. Leta 1997 je v Slovenski dom prvič prišla **Olga Tkalčec**. Slišala je za maše v slovenščini in se jim je odločila pridružiti. „Vodenje Duhovne sekcije sem prevzela po smrti Slavice Horjak. Takrat nas je bilo okrog 30,“ se spominja Olga. Danes, pravi, jih na maše redno prihaja dober ducat. Članstvo je vse starejše, nekje med 75 in 80 let, in veliko jih je precej bolnih in se maš in vaj pevskega zbora ne morejo več udeleževati. „Maše imamo dvakrat na mesec v Cerkvi ranjenega Jezusa v Ilici 1.“

Potres v Zagrebu marca 2020 je poškodoval tudi to cerkev, ki jo je bilo treba obnoviti, zaradi česar v njej letos nekaj časa ni bilo bogoslužij. Zato smo se vsi zelo razveselili ko je bila konec novembra obnova končana in so spet stekle maše v našem maternem jeziku,“ pravi Olga. Članov Duhovne sekcije Slovenskega doma ne povezuje le vera. „Po maši gremo vedno v prostore Slovenskega doma Zagreb, tam zapojemo, kaj pojemo in popijemo in vedno z nami povabimo tudi duhovnike in nune,“ razlaga Olga in dodaja, da se jim največkrat pridruži dekan **Anton Trpin** iz Šentjerneja. Maše v slovenščini vedno

vodijo duhovniki, ki prihajajo iz jugovzhodne Slovenije. „Pomenijo nam veliko, tako zaradi vere, kot zaradi druženja. Člani Duhovne sekcije se dolgo poznamo, po mašah se pogovarjamo o življenjskih temah.“

Poleg maš imajo člani redno tudi vaje pevskega zbora, ki ga zadnja leta vodi **Luka Hosu**. V zboru so v veliki večini ženske, imajo le enega moškega pevca. Pri izbiri pesmi sodelujejo vsi, tako dirigent kot pevci. „Pojemo večino ma v cerkvah, saj smo vendar cerkveni zbor. Nastopamo pa redno tudi na prireditvi Primorska poje ter občasno drugod po Sloveniji.“ Prav veliko sicer ne potujejo, pred korono so več nastopali zunaj Hrvaške, bili so tudi v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Slovenski dom Zagreb ima tako kar dva pevska zbora. „Imamo članico **Nado Rapotec-Rogulj**, ki poje v obeh,“ pravi Olga.

Člani Duhovne sekcije seveda vsi redno hodijo k mašam v hrvaščini. „Ampak maše v maternem jeziku so nekaj posebnega,“ pravi Olga, „na njih se počutimo bližje Sloveniji. Moja starša sta bila oba Slovenci, oče iz Kočevja, mama pa iz Mojstrane. Mama se nikoli ni naučila hrvaščine in doma smo vedno govorili slovensko,“ se spominja Olga, ki se je rodila v Zagrebu, vendar ji srce močnejše bije vedno, ko sliši slovensko besedo, zato bo tudi v prihodnje rada obiskovala slovenske maše.

Duhovna sekcija

Duhovna sekcija A. M. Slomškega osnovana je u Slovenskom domu početkom 90-ih godina prošlog stoljeća na inicijativu Martine Koman, koja je bila i njezina prva voditeljica. Godine 1997. **Olga Tkalčec** je prvi put došla u Slovenski dom. Čula je za mise na slovenskom i odlučila im se pridružiti. „Vođenje Duhovne sekcije preuzela sam nakon smrti Slavice Horjak. Bilo nas je tada tridesetak“, prisjeća se Olga. Danas ih, kaže, redovito na misu dolazi oko desetak. Članstvo je sve starije dobi, negdje između 75 i 80 godina, a mnogi su prilično bolesni i ne mogu više dolaziti na mise i probe zbora. „Misu održavam dva puta mjesečno u crkvi Ranjenog Isusa u Ilici 1.“

Potres u Zagrebu u ožujku 2020. oštetio je i ovu crkvu, koja je morala biti obnovljena, zbog čega u njoj ove godine neko vrijeme nije bilo bogoslužja. Zato smo se svi jako razveselili kada je krajem studenog završena obnova i kada su se mise na našem materinjem jeziku ponovno počele održavati“, kaže Olga. Članove Duhovne sekcije Slovenskog doma ne povezuje samo vjera. „Nakon mise uvijek odemo u prostore Slovenskog doma Zagreb, tamo pjevamo, nešto pojedemo i popijemo, a uvijek sa sobom pozovemo i svećenike i časne sestre“, objašnjava Olga i dodaje da im se najčešće pridruži dekan **Anton Trpin** iz Šentjerneja. Mise

na slovenskom jeziku uvijek predvode svećenici koji dolaze iz jugoistočne Slovenije. „Puno nam znače, i za vjeru i za druženje. Članovi Duhovne sekcije se dugo poznajemo, nakon misa razgovaramo o životnim temama.“

Osim misa, članovi redovito imaju i probe zbora kojeg posljednjih godina vodi **Luka Hosu**. Zbor je većinom ženski, sa samo jednim muškim pjevačem. U izboru pjesama sudjeluju svi, i dirigent i pjevači. „Najviše pjevamo u crkvama, jer mi smo crkveni zbor. Redovito nastupamo i na manifestaciji *Primorska poje* te povremeno drugdje u Sloveniji.“ Ne putuju puno, prije korone su više nastupali i izvan Hrvatske, bili su i u Austriji, Italiji i Mađarskoj. Slovenski dom Zagreb ima čak dva zbora. „Imamo članicu **Nadu Rapotec-Rogulj** koja pjeva u oba“, kaže Olga.

Članovi Duhovne sekcije, naravno, svi redovito idu na mise na hrvatskom jeziku. „Ali mise na materinjem jeziku su nešto posebno“, kaže Olga, „na njima se osjećamo bliže Sloveniji“. Roditelji su mi bili Slovenci, otac iz Kočevja, a majka iz Mojstrane. Mama nikad nije naučila hrvatski i kod kuće smo uvijek govorili slovenski“, prisjeća se Olga, koja je rođena u Zagrebu, no srce joj brže zakuca svaki put kad čuje slovensku riječ, pa će i ubuduće rado ići na slovenske mise.

Društvo izgnancev

Društvo izgnancev v Slovenskem domu Zagreb je nastalo pred dobrimi dvajsetimi leti na pobudo predsednice Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 **Ivice Žnidaršič**. „Ustanovljeno je bilo za slovenske izgnance, ki so živeli v Zagrebu, pridružile so nam se tudi tri članice iz drugih delov Hrvaške,” pojasnjuje **Alojz Slavko Kramar**, ki od samega začetka vodi društvo. Oglas za ustanovitev krajevne organizacije izgnancev je objavil Slovenski dom, precej pa je pomagalo tudi slovensko veleposlaništvo v Zagrebu. „To je bil kar velik dogodek, saj so se ustanovitvene seje udeležili tudi pristojni iz slovenske vlade, pa tudi šest predsednikov krajevnih organizacij iz Slovenije. Na začetku se je javilo okoli 30 ljudi, kasneje so se pridružili novi, tako da je bilo vsega skupaj v društvu nekaj več kot 50 nekdanjih izgnancev. „Večina jih je žal že umrla, trije so društvo zapustili, ostalo pa nas je še 16,” pravi Alojz in nadaljuje, da so bili do izbruha koronavirusa precej bolj aktivni, kot so danes.

Vsako leto so šli na več pohodov v Slovenijo, in sicer po poteh okupacijske nemško-italijanske meje med Telčami in Bučko, po meji med Reichom in NDH, po poteh Brežiške čete in po poteh Kozjanskega odreda. „Hodili smo po osem, dvanajst kilometrov, skozi mesta in vasi, kjer so nas ljudje vedno lepo pričakali in pogostili.” Na dan izgnancev 7. junija smo vsako leto obiskali grad Rajhenburg, kjer so v zapuščenih konjušnicah in štalah uredili krasen muzej izgnancev,” pravi Alojz. Na teh srečanjih se je včasih zbralo od osem do deset tisoč izgnancev, danes jih pride le še največ dva tisoč.

Alojz Slavko Kramar je vsako leto sodeloval tudi na letnih zborih štirih obmejnih organizacij izgnancev. Zadnja tri leta zaradi zdravstvenih težav ne potuje več. „Vedno smo obujali spomine na leta izgnanstva, naša srečanja pa so služila tudi temu, da smo spoznali in izvedeli za nove izgnance, tako se je naš krog širil. Najpogosteje pa smo govorili obljubah državnih predstavnikov, ki še vedno niso sprejeli Zakona o poplačilu gmotne škode izgnancem za uničena gospodinjstva,” je kar ogorčen Alojz.

Prihodnost Društva izgnancev se mu zdi precej negotova, saj so člani že v zelo globoki starosti, pa tudi sam le stežka vodi društvo. V veliko pomoč sta mu zadnja leta **Ivanka Filipan**, dolga leta uslužbenka slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem, ki bo izgnancem pomagala tudi v prihodnje pri pridobitvi potrdil. Druga oseba, brez katere ne bi mogel, pa je blagajničarka **Jozefa Bogolin**. Na srečo izgnancem ni treba hoditi na veleposlaništvo po potrdila o živetju, ki jih potrebujejo, da obdržijo doživljenjsko rento okoli 100 evrov, ki jo dobivajo od slovenske države. Vse v zvezi s temi potrdili lahko uredijo v prostorih Slovenskega doma Zagreb. „Če kdo od nas umre, moram o tem obvestiti pristojne v Sloveniji. Tudi po tem je nam, izgnancem, ki živimo na Hrvaškem, težje kot tistim v Sloveniji. Kot nam je bilo težko med vojno, saj v NDH nismo umirali zaradi starosti in težkega dela, ampak so nas ubijali, klali,” pravi Alojz Kramar. Po podatkih, ki jih je sam zbral, je bilo v Jasenovcu ubitih najmanj 60 Slovencev, ki jih je nemški okupator izgal na območje

NDH, ta pa jih je zaprla v to zloglasno taborišče. A najbrž je ta številka še večja, zagotovo se bliža številu 100, še dodaja in za konec obljublja: „Želim nadaljevati, vsi bomo nadaljevali s svojim delom, dokler bomo vsaj trije in dokler lahko hodimo, se bomo dobivali!”

Društvo prognanika

Društvo prognanika u Slovenskom domu Zagreb osnovano je prije više od dvadeset godina na inicijativu predsjednice Društva prognanika Slovenije 1941.-1945., **Ivice Žnidaršič**. „Osnovano je za slovenske prognanike koji su živjeli u Zagrebu, pridružile su nam se i tri članice iz drugih dijelova Hrvatske”, objašnjava **Alojz Slavko Kramar** koji društvo vodi od samih početaka. Oglas za osnivanje lokalne organizacije prognanika objavio je Slovenski dom, a dosta je pomoglo i slovensko veleposlanstvo u Zagrebu. „Bio je to prilično veliki događaj, jer su osnivačkoj sjednici prisustvovali dužnosnici slovenske vlade, kao i šest predsjednika lokalnih organizacija iz Slovenije. U početku se javilo 30-ak ljudi, kasnije su se pridružili novi, tako da je ukupno u društvu bilo nešto više od 50 bivših prognanika. „Nažalost, većina ih je već umrla, troje je izašlo iz društva, a ostalo nas je 16”, kaže Alojz i nastavlja kako su prije izbijanja koronavirusa bili puno aktivniji nego danas.

Svake godine išli su na više pohoda u Sloveniju, i to putovima okupacijske njemačko-talijanske granice između Telča i Bučke, po granici između Reicha i NDH, potovima Brežičke čete i putovima Kozjanskog odreda. „Pješačili smo osam, dvanaest kilometara, kroz gradove i sela, gdje su nas ljudi uvijek lijepo dočekivali i ugostili. „Svake godine na Dan prognanika, 7. lipnja, posjećivali smo dvorac Rajhenburg, gdje je u napuštenim konjušnicama i štalama uređen prekrasan muzej prognanika”, kaže Alojz. Nekada se na tim susretima okupilo osam do deset tisuća prognanika, danas ih dolazi najviše dvije tisuće.

Alojz Slavko Kramar sva-ke je godine sudjelovao na godišnjim susretima četiriju pograničnih organizacija prognanika. Posljednje tri godine više ne putuje zbog zdravstvenih problema. „Uvijek smo se prisjećali godina progonstva, a naši su susreti služili i i tome da upoznamo i doznamo za nove prognanike, tako se naš krug širio. Najčešće smo, međutim,

razgovarali o obećanjima predstavnika države, koji još uvijek nisu usvojili Zakon o naknadi materijalne štete prognanicima za uništena kućanstva”, ogorčen je Alojz. Budućnost Društva prognanika čini mu se dosta neizvjesnom, jer su članovi već u godinama, a i on sam teško vodi društvo. Posljednjih godina velika mu je pomoć **Ivanka Filipan**, dugogodišnja djelatnica slovenskog veleposlanstva u Hrvatskoj, koja će i ubuduće pomagati prognanicima u dobivanju potvrda. Još jedna osoba bez koje ne bi mogao je blagajnica **Jozefa Bogolin**. Srećom, prognanici ne moraju ići u veleposlanstvo po potvrdu o življenju, koja im je potrebna kako bi zadržali doživotnu rentu od oko 100 eura koju dobivaju od slovenske države. Sve vezano uz ove potvrde mogu dogovoriti u prostorijama Slovenskog doma Zagreb. „Ako netko od nas umre, moram o tome obavijestiti nadležne u Sloveniji. I u vezi toga je nama prognanicima koji živimo u Hrvatskoj teže nego onima u Sloveniji. Kao što nam je bilo teže i u ratu, jer u NDH nismo umirali od starosti i teškog rada, nego su nas ubijali, klali”, kaže Alojz Kramar. Prema podacima koje je sam prikupio, u Jasenovcu je ubijeno najmanje 60 Slovenaca, koje je njemački okupator prognao na područje NDH, koja ih je zatvorila u taj zloglasni logor. Ali ta je brojka vjerojatno i veća, sigurno se približava broju 100, dodaje i na kraju obećava: „Želim nastaviti, svi ćemo nastaviti svoj posao dok nas bude barem troje i dok god možemo hodati, susretat ćemo se!”

Pouk slovenskega jezika

Marja Crnković predava slovenščino v Slovenskem domu Zagreb že od leta 1995, kmalu bo torej 30. „Imam dve skupini, letos sta obe že nadaljevaljni. Zelo smo med seboj povezani. Pouk imamo enkrat na teden, po dve šolski uri, z vsako skupino“, pravi Marja. Vsi učenci so hrvaški državljani, nekateri med njimi imajo slovenske starše in prihajajo k pouku prav zaradi tega. No večina jih nima slovenskih korenin, „imajo pa radi Slovenijo, tam hodijo v hribe in na izlete“, govori Marja in nadaljuje: „Naš pouk izgleda tako, da se prvo uro vedno pogovarjamo, druga pa je namenjena slovnici.“ Odvisno od znanja skupine učenci uporabljajo različne učbenike za slovnico, ki jih zagotavlja Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik na Ljubljanski Filozofski fakulteti, plačuje pa Slovenski dom. Marja pravi, da učencem največ preglavic pri učenju slovenščine povzročata izgovor in dvojina. Da bi obvladali jezik potrebujejo kakšne tri ali štiri leta, saj dve uri pouka na teden ne zadostujeta za hitrejšo učenje jezika. Kljub temu, govori Marja, „je prav nedavno naša učenka **Željka**, napisala

tako zelo dober članek za Novi Odmev o potovanju v Združene države Amerike, da me je članica uredništva **Agata (Klinar Medaković, op.a.)** poklicala in vprašala, kako to, da Željka tako dobro piše in govori.“ Domaćih nalog ne daje, priznava Marja, kajti iz izkušenj ve, da jih učenci ne bi naredili. „Nekaj časa sem dajala domače naloge, ampak to ni imelo nobenega smisla, naši učenci so namreč vsi zaposleni in imajo kopico drugih obveznosti.“ V prvi skupini je trenutno 11 učencev, v drugi pa sedem, povprečno so stari okrog 50 let. „Otrok nisem nikoli učila, čeprav so bili takšni poskusi v Slovenskem domu že večkrat. Otroci se namreč učijo tudi drugi tujih jezikov in imajo veliko različnih aktivnosti.“ Marja pravi, da so vsi, ki sodelujejo pri pouku slovenskega jezika, med seboj tesno povezani. „Vemo vse o zasebnem življenju vseh učencev in to je zelo lep občutek. Tukaj ne gre več le za odnos profesorja in učencev, temveč smo postali kolektiv. Učenci namreč ostanejo z nami po pet, šest let, v tem času pa se lahko razvijejo prava prijateljstva.“ Slovenski dom daje prostor za pouk in ga finančno podpira.

Interes za učenje slovenščine se je skozi preteklost zelo spreminjal, govori Marja Crnković in se spominja, da je bilo pred osmimi, devetimi leti precej zdravnikov, ki so odhajali na delo v Slovenijo in so se hoteli naučiti slovenskega jezika. Zdaj je število učencev že nekaj časa stalno, vsi pa se morajo včlaniti v Slovenski dom. Pišejo članke za glasilo Novi Odmev, vsako leto pa odpotujejo tudi na izlet v Slovenijo, kjer so že obiskali Bohinj, Bled, Škofjo Loko in Ljubljano, letos pa je v načrtu obisk Maribora. Učenci so tisti, ki sami izbirajo, kam bi radi odpotovali. „Stara sem 71 let, želim si pa, da bi lahko še nekaj časa poučevala slovenski jezik v Slovenskem domu Zagreb,“ zaključuje Marja Crnković.

Nastava slovenskoga jezika

Marja Crnković predaje slovenski jezik u Slovenskom domu Zagreb od 1995. dakle, uskoro će biti 30 godina. „Imam dvije grupe, ove godine obje napredne. Međusobno smo veoma povezani. Nastavu imamo jednom tjedno, po dva školska sata sa svakom grupom“, kaže Marja. Svi učenici su hrvatski državljani, neki od njih imaju roditelje Slovence i dolaze na nastavu upravo zbog toga. No, većina ih nema slovenske korijene, „ali vole Sloveniju, tamo idu na planine i izlete“, kaže Marja i nastavlja: „Naša nastava izgleda tako da uvijek prvi sat razgovaramo, a drugi sat posvećen je gramatici.“ Ovisno o znanju grupe učenika koriste različite udžbenike za gramatiku Centra za slovenski kao drugi strani jezik Filozofskog fakulteta u Ljubljani koje plaća Slovenski dom. Marja kaže da kod učenja slovenskog jezika učenicima najviše glavobolje zadaju izgovor i dvojina. Da bi savladali jezik potrebno im je oko tri ili četiri godine, jer dva sata nastave tjedno nisu dovoljna za brže učenje jezika. Unatoč tome, kaže Marja, „upravo je nedavno naša učenica **Željka Grbac** napisala tako dobar članak za Novi Odmev o putovanju u Sjedinjene Američke Države da me nazvala članica uredništva **Agata (Klinar Medaković, op. a.)** i pitala kako to da Željka tako dobro piše i govori.“

Marja priznaje da ne zadaje zadaću jer iz iskustva zna da je učenici ne bi napravili. „Neko vrijeme sam davala zadaće, ali to nije imalo smisla, jer su naši učenici svi zaposleni i imaju puno drugih obaveza“. Trenutno je u prvoj grupi jedanaest učenika, a u drugoj sedam i u prosjeku imaju oko 50 godina. „Nikad nisam podučavala djecu, iako je u Slovenskom domu bilo nekoliko takvih pokušaja. Djeca uče i druge strane jezike i imaju mnogo različitih aktivnosti.“ Marja kaže da su svi koji sudjeluju u nastavi slovenskog jezika blisko povezani jedni s drugima. „Znamo sve o privatnom životu uče-

nika i to je jako lijep osjećaj. To više nije samo običan odnos profesora i učenika, već smo postali kolektiv. Učenici kod nas ostaju pet, šest godina i za to vrijeme mogu se razviti prava prijateljstva.“ Slovenski dom osigurava prostor za nastavu i financijski je podupire.

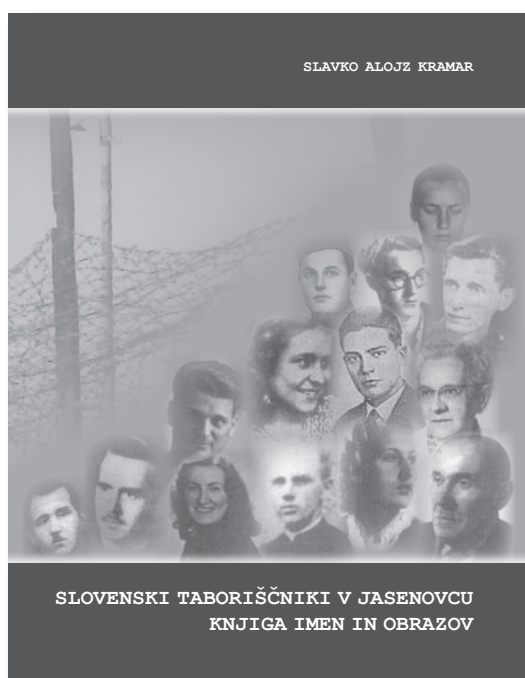
Interes za učenjem slovenskog u prošlosti se dosta mijenjao, kaže Marja Crnković i prisjeća se da je prije osam, devet godina bilo dosta liječnika koji su odlazili raditi u Sloveniju i htjeli su naučiti slovenski jezik. Sada je broj učenika konstantan već neko vrijeme i svi se moraju učlaniti u Slovenski dom. Pišu članke za glasilo Novi Odmev, a svake godine odlaze i na izlet u Sloveniju, gdje su već posjetili Bohinj, Bled, Škofju Loku i Ljubljano, a ove godine u planu je posjet Mariboru. Učenici su ti koji biraju kamo žele putovati. „Imam 71 godinu, ali bih voljela da još neko vrijeme mogu predavati slovenski jezik u Slovenskom domu Zagreb“, zaključuje Marja Crnković.

Založništvo

V začetku tega leta je bila v Slovenskem domu predstavljena knjiga o Slovencih, ki so s svojim delovanjem skozi zgodovino pustili pečat na Hrvaškem kot ugledni umetniki, znanstveniki, gospodarstveniki, intelektualci. Izdelek avtorjev **Filipa Škiljana** in **Vlatke Dugački**, v katerega je bilo vložnega veliko raziskovalnega dela, ima neprecenljivo dokumentarno vrednost in predstavlja logično nadaljevanje in piko na i dosedanjim monografijam, v katerih so **Branko Hečimović**, **Marija Barbieri** in **Henrik Neubauer** zbrali podatke in predstavili slovenske umetnike na hrvaških gledaliških, opernih in baletnih odrih, **Polina Jurinić** je raziskala in napisala življenjepis pomembnih likovnih ustvarjalcev slovenskega rodu, ki so delovali na Hrvaškem od 15. stoletja do današnjih dni, **Eduard Hemar** pa je v dveh knjigah analiziral in predstavil vlogo in prispevek športnikov slovenskega rodu hrvaškemu športu. Vsa štiri omenjena dela so izšla v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Knjiga o zaslužnih Slovencih na Hrvaškem je za zdaj zadnja knjiga, ki je izšla v založbi Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Skupaj jih je tam od izida knjige Slovenski dom v Zagrebu 1929-1999 leta 1999 izšlo 26 snujejo pa se že načrti za nove naslove, ki pa naj za zdaj ostanejo skrivnost. Nekaj mesecev pred tem sta član Slovenskega doma Zagreb **Alojz Slavko Kramar** in urednica **Ilinka Todorovski** predstavila knjigo Slovenski taboriščniki v Jasenovcu, ki je v širši, predvsem slovenski javnosti vzbudila veliko zanimanja, saj gre za tematiko, s katero se do zdaj nihče ni sistema-

tično ukvarjal in s katero so imena (preživelih ali umrlih) taboriščnikov dobila obraze, kot je na predstavitvi dejal avtor. Čeprav gotovo vse še ni bilo odkrito in razkrito, je knjiga zelo pomemben dokument časa in dogodkov, ki jih vse bolj prekriva plašč pozabe.

Zgodovina, zgodovinske osebnosti in njihovi dosežki prevladujejo v izdajah Slovenskega doma. Kot pravi predsednik **Darko Šonc** dajejo prednost tistim dokumentarnim delom, katerih vsebina povezuje Slovence in Hrvate ali je pomembna za slovensko skupnost na Hrvaškem, pa naj gre za osebnosti, dogodke ali stvaritve, ki segajo daleč nazaj v zgodovino ali so novejšega datuma, morda celo iz današnjih dni. Čeprav se zdi, da digitalna tehnologija in splet omogočata vpogled v vse, kar se je in se dogaja na svetu, je vendar veliko zadovoljstvo imeti na polici knjigo, v kateri je dokumentirana naša preteklost in

sedanjost, kjer so ohranjeni zapisi o za nas pomembnih prednikih in sodobnikih, pravi predsednik.

Med izdanimi knjigami niso samo monografije ali zgodovinsko-dokumentarna dela, na seznamu del, ki so izšla v založbi Slovenskega doma Zagreb in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb je tudi nekaj leposlovnih del, med katerimi je večinoma poezija. Avtorji vseh teh in večina avtorjev drugih knjig so člani društva, skoraj vse, kar je izšlo v minulega četrto stoletja, pa je dostopno tudi v formatu pdf na društveni spletni strani.

Izdavaštvo

Početkom ove godine u Slovenskom domu predstavljena je knjiga o Slovincima koji su svojim djelovanjem tijekom povijest ostavili trag u Hrvatskoj kao ugledni umjetnici, znanstvenici, gospodarstvenici i intelektualci. Proizvod autora **Filipa Škiljana** i **Vlatke Dugački**, u koji je uložen veliki istraživački rad, ima neprocjenjivu dokumentarnu vrijednost i predstavlja logičan nastavak i točku na i dosadašnjim monografijama u kojima su **Branko Hećimović**, **Marija Barbieri** i Henrik Neubauer prikupili podatke i predstavili slovenske umjetnike na hrvatskim kazališnim, opernim i baletnim pozornicama,

Polona Jurinić istražila je i napisala biografije značajnih likovnih umjetnika slovenskoga podrijetla koji su stvarali u Hrvatskoj od 15. stoljeća do danas, a **Eduard Hemar** je u dvije knjige analizirao i prikazao ulogu i doprinos sportaša slovenskog podrijetla hrvatskom sportu. Sva četiri navedena djela objavljena su na slovenskom i hrvatskom jeziku.

Knjiga o zaslužnim Slovincima u Hrvatskoj zasad je posljednja knjiga objavljena u nakladi Slovenskog doma i Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba. Od izlaska knjige Slovenski dom u Zagrebu 1929.-

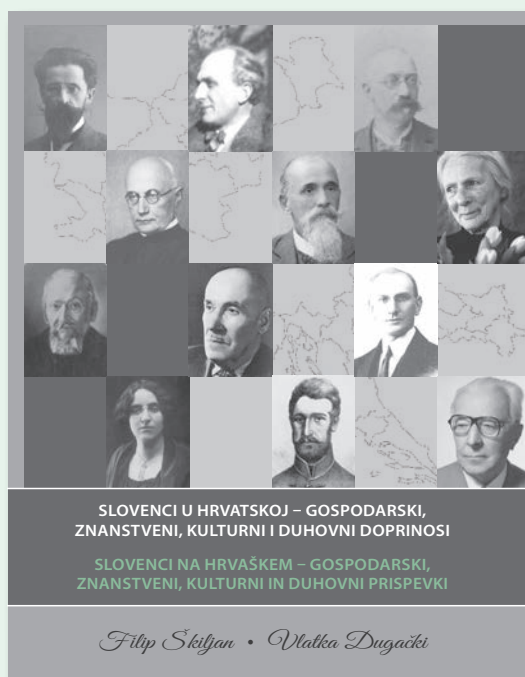
1999, 1999. godine, objavljeno ih je ukupno 26, no već se kuju planovi za nove naslove koji su za sada još tajna. Nekoliko mjeseci prije član Slovenskog doma Zagreb, **Alojz Slavko Kramar** i urednica **Ilinka Todoski**, predstavili su knjigu *Slovenski taboriščniki v Jasenovcu*, koja je izazvala veliko zanimanje šire, osobito slovenske javnosti, jer je to tema kojom se nitko dosad

nije sustavno bavio i u kojoj su imena (preživjelih ili umrlih) logoraša dobila lica, kako je na predstavljanju rekao autor. Iako sigurno još nije sve otkriveno i razotkriveno, knjiga je vrlo važan dokument vremena i događaja koje sve više prekriva plašt zaborava. Povijest, povijesne ličnosti i njihova postignuća prevladavaju izdanjima Slovenskog doma. Prema riječima predsjednika **Darka Šonca**, prednost daju onim dokumentarnim djelima koja svojim sadržajem povezuju Slovence i Hrvate ili su važna za slovensku zajednicu u Hrvatskoj, bilo da se radi o ličnostima, događajima ili stvaralaštvu koji sežu u daleku prošlost ili su novije-

ga datuma, možda čak iz današnjih dana. Iako se čini da digitalna tehnologija i Internet omogućuju uvid u sve što se događalo i što se sada događa u svijetu, ipak je veliko zadovoljstvo na polici imati knjigu u kojoj je dokumentirana naša prošlost i sadašnjost gdje su sačuvani zapisi o precima i suvremenici koji su nam važni, kaže predsjednik.

Među objavljenim knjigama nisu samo monografije ili povijesno-dokumentarna djela, na popisu djela u izdanju Slovenskog doma Zagreb i Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba nalaze se i neka prozna

djela i zbirke pjesama. Autori svih ovih i većina autora drugih knjiga su članovi Društva, a gotovo sve što je objavljeno u proteklih četvrt stoljeća dostupno je i u pdf formatu na mrežnim stranicama Društva.

Drugo dogajanje, priložnostne prireditve, druženja, potovanja ...

Slovenski dom - naš drugi dom

Prostori na Masarykovi ulici 13, kjer je od leta 1949 sedež Slovenskega doma, so prizorišče številnih dogajanj in dejavnosti, saj se v njih skoraj vsak dan kaj dogaja oziroma se je dogajalo, vanj so tudi kar tako, na obisk ali kratek klepet prihajali člani in prijatelji društva in ni bilo redko, da je to potem preraslo v neformalno daljše druženje. Uporabili smo preteklik, ker je bilo tega pred leti veliko

več, toda po epidemiji covida-19, ko so bila začasno vsa druženja najprej prepovedana in potem omejena, se je število teh dogajanj skrčilo oz. se ni obnovilo na raven pred tem. Prekinitev dejavnosti sekcij in odpovedi vseh množičnih prireditev so z nekaj manjšimi izjemami trajale dobro leto dni, omejeno je bilo potovanje preko meja in vse to je pustilo dolgoročneje posledice na delovanju društva. Svoje je naredil čas, natančnejše staranje članstva z vsemi svojimi težavami in posledicami, novih, mlajših članov pa skoraj ni. Poleg tega je Dom že dalj časa brez stalne administrativne podpore.

Skoraj neizkoriščen je potencial društvene knjižnice, v kateri je več kot 7.000 naslovov knjig v slovenščini, saj ta bolj kot ne sameva. Knjižnica ima tako kot društvo pestro zgodovino in njen obstoj je bil resno ogrožen v času 2. svetovne vojne, ko bi jo oblasti NDH skoraj zaplenile, pred propadom pa jo je rešil zagrebški tovarnar slovenskega rodu Viljem Bizjak. Zdaj pa bogatemu knjižnemu fondu grozi, da ga bo prekril prah pozabe.

Prostore doma je le nekaj dni po izbruhu epidemije prizadel potres. Deli stavbe so bili resno poškodovani, v samih prostorih so bile poškodbe na inventarju in nekaterih predmetih, ki so popadali po tleh. Zaradi epidemije in zapletenih lastniških razmerij se je tudi obnova precej zavlekla. Ob tem velja omeniti, da še vedno ni rešeno vprašanje prenosa/odkupa prostorov, čeprav je že nekajkrat kazalo, da je rešitev tako rekoč zgolj še formalnost.

Redne dejavnosti Slovenskega doma in njegovih sekcij so se v glavnem do zdaj že povsem obnovile, manjši je morda obisk nekaterih prireditev, nekatere prireditve, kot je recimo Prvi petek, pa so ugasnile. Prav tako se niso prijala srečanja slovenskih študentov v Zagrebu. Pa vendar: slogan Slovenski dom – naš drugi dom še vedno velja. Iz pogovorov in anket med člani izhaja, da si ti po eni strani sicer želijo še več prireditev, zlasti družabnih, po drugi strani pa je obisk

nekaterih prireditev pičel, ker se jih člani zaradi starosti ali slabega zdravja ali pa zaradi kakšnih drugih vzrokov ne morejo udeležiti.

Praznične prireditve

Slovenski dom Zagreb redno pripravlja praznovanje slovenskih nacionalnih praznikov, v prvi vrsti je to slovenski kulturni praznik oz. Prešernov dan. Potem ko je bil v minulih letih v glavnem organiziran kulturni program v prostorih doma, je bilo zadnja leta to obeleževanje prenese-no v Alejo pesnikov na Bundeku pred doprskim kipom

Ostala događanja, priredbe za razne prigode, druženja, putovanja ...

Slovenski dom - naš drugi dom

Prostor u Masarykovoj ulici 13, gdje je od 1949. godine sjedište Slovenskoga doma, mjesto je brojnih događanja i aktivnosti, jer se gotovo svaki dan u njemu nešto događa ili se događalo, članovi i prijatelji Društva dolazili su samo u posjet ili na kratak razgovor a često je to prerastalo u neformalno duže druženje. Govorimo u prošlom vremenu jer je prethodnih godina toga bilo mnogo više, ali nakon epidemije covid-19, kad su sva okupljanja privremeno zabranjena, a potom i ograničena, broj tih događanja se smanjio i nije više kao nekad. Uz nekoliko manjih iznimaka, obustava rada sekcija i otkazivanje svih masovnih priredbi trajalo je čak godinu dana, ograničeno je bilo putovanje preko granica, a sve je to ostavilo dugoročnije posljedice na djelovanje Društva. Vrijeme je učinilo svoje - starenje članstva sa svim svojim teškoćama i posljedicama, a novih, mlađih članova gotovo da i nema. Osim toga, Dom je već duže vrijeme bez stalne administrativne podrške.

Potencijal društvene knjižnice, koja ima više od 7000 naslova knjiga na slovenskom jeziku, gotovo je neiskorišten, jer je najčešće prazna. Knjižnica, kao i Društvo, ima bogatu povijest, i njezin opstanak bio je ozbiljno ugrožen tijekom Drugog svjetskog rata, kad su je vlasti NDH umalo zaplijenile, ali ju je od propasti spasio zagrebački tvorničar slovenskog podrijetla Viljem Bizjak. Sad bogatom knjižnom fondu prijeti da će ga prekriti prašina zaborava.

Prostorije Doma pogodio je potres samo nekoliko dana nakon izbijanja epidemije. Dijelovi zgrade bili su teško oštećeni, u samim prostorijama bio je oštećen inventar te neki predmeti koji su popadali na pod. Zbog epidemije i kompliciranih vlasničkih odnosa znatno se otegnula i obnova. Pritom treba napomenuti da pitanje ustupanja/kupnje prostora još uvijek nije riješeno, iako se više puta pokazalo da je rješenje, tako reći, samo formalnost.

Redovite aktivnosti Slovenskoga doma i njegovih sekcija dosad su uglavnom ponovo potpuno uspostavljene, posjećenost nekih događanja je možda slabija, a neka su se događanja, poput Prvog petka, ugasila. Susreti slovenskih studenata u Zagrebu također nisu zaživjeli. Pa ipak: slogan Slovenski dom - naš drugi dom još uvijek vrijedi. Iz razgovora i anketa među članovima proizlazi da s jedne strane žele više priredbi, osobito društvenih, no s druge strane posjećenost nekih priredbi je smanjena jer im članovi ne mogu prisustvovati zbog godina, lošega zdravlja ili zbog nekih drugih razloga.

Svečane priredbe

Slovenski dom Zagreb redovito organizira proslave slovenskih državnih praznika, prije svega to je slovenski kulturni praznik - Prešernov dan. Nakon što se proteklih godina kulturni program uglavnom organizirao u prostorijama Doma, posljednjih godina ovo se obilježavanje prenijelo u Aleju pjesnika na Bundeku ispred biste Franca Prešerna, koju su otkrili predsjednici Slovenije i Hrvatska u listopadu 2021. godine. Za Slovence u susjednim državama, kao i u Hrvatskoj, ovo je jedan od praznika koji uživaju najveće poštovanje i koji ih najviše povezuje s matičnim narodom.

Francetu Prešernu, ki sta ga oktobra 2021 odkrila predsednika Slovenije in Hrvaške. Za Slovence v zamejstvu in tako tudi na Hrvaškem je to eden od praznikov, ki uživajo največje spoštovanje in ki jih najbolj povezujejo z matičnim narodom.

Društvo samo ali v sodelovanju z veleposlaništvom Republike Slovenije v Zagrebu redno pripravlja počastitev dneva državnosti Slovenije, na različne načine pa obeležuje tudi dan reformacije in občasno nekatere druge praznike ali obletnice. Njegovi člani se poleg tega udeležujejo vsakoletnega vseslovenskega srečanja slovenskih društev na Hrvaškem in prireditve ob dnevu narodnih manjšin Mesta Zagreb, kjer se predstavljajo s svojo dejavnostjo.

Družabna srečanja, izleti in gostovanja

Že prej opisane dejavnosti posameznih sekcij in skupin ter prireditve ob najrazličnejših praznikih so seveda priložnost tudi za druženje, zabavo in bolj sproščene pogovore. Kot zelo prijetne in dobrodošle mnogi člani opisujejo potovanja in izlete, bodisi da gre za potovanja posameznih skupin na kakšne prireditve, npr. zborov, ali za izlete, na katerih gredo prijavljeni spoznavat posamezne kraje ali kakšne znamenitosti, najpogosteje v Sloveniji.

Tu so potem še družabne prireditve ob najrazličnejših priložnostih, kot je recimo druženje ob koncu leta, pa ob

pustu in veliki noči, ko se s svojimi stvaritvami predstavijo članice Šopka, včasih so enkrat na mesec potekali znameniti prvi petki, ki pa so sčasoma ugasnili.

Tematski dogodki

Slovenski dom Zagreb organizira ali pa samo gosti nekatere dogodke, ki niso neposredno povezani z manjšino ali pa so namenjeni širšemu krogu občinstva, so pa zanimivi seveda tudi za pripadnike manjšine. Pred leti so v Domu potekali pogovori z uglednimi gosti z različnih področij, od politike, kulture do športa, večinoma iz Slovenije, vendar po epidemiji (še) niso bili obnovljeni. Občasno Dom organizira literarne večere, potem so tu še razstave, ki predstavljajo ustvarjalne dosežke članov društva, predvsem članic Šopka, v letu 2024 se nadaljujejo alpinistični četrtki, v katerih so do zdaj nastopili mnogi vrhunski slovenski in hrvaški alpinisti in gorniki in predstavljeni njihovi dosežki. Slovenski dom je pred epidemijo občasno gostil srečanja s tujimi diplomati, ki jih je pripravljala Koordinacija hrvaških društev prijateljstva. Naši zunanji partnerji večkrat na leto v Prešernovi dvorani pripravijo razstave fotografij ali likovnih del, ki si jih z zanimanjem ogledajo tako naši člani kot tudi drugi ljubitelji tovrstne umetnosti. Seveda je skoraj nemogoče naštet vse, veliko je namreč enkratnih prireditve; skratka dogajanje v Slovenskem domu je še vedno zelo pestro.

Društvo samo ili u suradnji s Veleposlanstvom Republike Slovenije u Zagrebu redovito priprema proslavu Dana državnosti Slovenije, a na različite načine obilježava i Dan reformacije te povremeno neke druge praznike ili obljetnice. Osim toga, njegovi članovi sudjeluju na godišnjem sveslovenskom susretu slovenskih društava u Hrvatskoj i priredbama povodom Dana nacionalnih manjina Grada Zagreba, gdje se predstavljaju svojim aktivnostima.

Druženja, izleti i gostovanja

Prethodno opisane aktivnosti pojedinih sekcija i skupina, kao i priredbe povodom raznih blagdana, dakako su i prigoda za druženje, zabavu i opušteno razgovore. Mnogi članovi putovanja i izlete opisuju kao vrlo ugodne i dobrodošle, bilo da se radi o odlascima pojedinačnih skupina na neke priredbe, npr. zborova, ili izlete na koje idu prijavljeni kako bi upoznali pojedina mjesta ili neke znamenitosti, najčešće u Sloveniji.

Tu su druženja u najrazličitijim prilikama, poput onih na kraju godine, za pokladnog utorka i Uskrsa, kad članice Šopeka predstavljaju svoje kreacije, nekad su se održavali i poznati Prvi petci u mjesecu, ali su se s vremenom ugasili.

Tematska događanja

Slovenski dom Zagreb organizira ili samo ugošćuje neka događanja koja nisu izravno vezana uz manjinu ili su namijenjena široj publici, ali su naravno zanimljiva i pripadnicima manjine. Godinama unatrag u Domu su vođeni razgovori s uglednim gostima iz raznih područja, od politike, kulture do sporta, većinom iz Slovenije, ali nakon epidemije (još) nisu ponovno zaživjeli. Povremeno se u Domu organiziraju književne večeri, zatim izložbe koje predstavljaju stvaralačka ostvarenja članova Društva, posebice članica Šopeka. U 2024. godini nastavljaju se alpinistički četvrtci na kojima su dosad sudjelovati brojni vrhunski slovenski i hrvatski alpinisti i planinari te prezentirali svoja postignuća. Prije epidemije u Slovenskom domu povremeno su se održavali susreti sa stranim diplomatima koje je pripremala Koordinacija hrvatskih društava prijateljstva. Nekoliko puta godišnje naši vanjski partneri organiziraju izložbe fotografija ili likovnih djela u Prešernovoj dvorani, koje sa zanimanjem razgledavaju kako naši članovi, tako i ostali ljubitelji ove vrste umjetnosti. Naravno, gotovo je nemoguće sve nabrojati, jer ima mnogo jedinstvenih priredbi; ukratko, događanja u Slovenskom domu i dalje su vrlo raznolika.

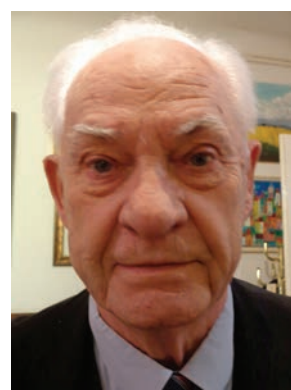

Obljetnica Slovenskog doma - sjećanja nekih njegovih članova

” **Ivica Kunej:**

„Bil sem v tretjem letniku akademije za igralsko umetnost in po pouku me je moja prijateljica Nada Nučič, hčerka Hinka Nučiča in Vike Podgorske, ki sta bila oba prvaka drame HNK v Zagrebu, vzela pod roko in rekla: „Zdaj boš šel z menoj!“ In me je pripeljala v Slovenski dom, kjer me je pričakal Hinko Nučič in rekel: „Zdaj je čas, da vi prispevate nekaj temu Domu, ker sta že vaši sestri in oče prispevali, sedaj pa je trenutek za vas“. Na to sem rekel: „Z veseljem, ampak jezik je problem“. Hinko Nučič pa: „Ko ste bili otrok, so vaši starši govorili slovensko. Človek manj pozablja kot si misli, za to bom jaz poskrbel.“

In tako se je leta 1953 začelo moje sodelovanje s Slovenskim domom. Do današnjega dne sem mu ostal zvest in vedno z veseljem prihajam v ta naš dom ali, kot mu pravimo, naš drugi dom. Nekoč smo imeli dramsko sekcijo, mogoče bo lepega dne ta spet zaživela, morda bi se dalo kaj narediti. V prihodnje bi si želel čim več prireditvev, čim več članov. Kot verjetno eden najstarejših članov želim vsem skupaj vse najboljše!“

” **Polona Jurinić:**

„Moj prvi stik s Slovenskim domom Zagreb je bil pred dobrimi tridesetimi leti. Vanj sem začela redno zahajati po upokojitvi, zelo pogosto sem bila na raznih prireditvah. Rada se spominjam zanimivih prireditvev, kulturnih dogodkov in veselih druženj dolgo v noč. Imeli smo se lepo, bili smo družba prijateljev. Od samega začetka pišem za Novi Odmev in moja velika strast je raziskovanje in zbiranje podatkov o Slovencih, ki so na kakršenkoli način prispevali in pustili sled na Hrvaškem. V založbi Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb sem napisala precej knjig - o slovenskih umetnikih in kulturno-zgodovinski dediščini, ki so jo ustvarili Slovenci na Hrvaškem. Ravno zato sem za potrebe raziskovanj z avtomobilom prepotovala mojo drugo domovino Hrvaško po dolgem in počez.“

Žal zadnje čase zaradi krhkega zdravja ne morem več zahajati v Dom. Pokonci me še vedno drži pisanje. Razmere v Domu so se zdaj popolnoma spremenile, vsi smo ostareli, veliko članov in prijateljev je že pokojnih in žal mi je, da je tudi druženj veliko manj.“

Jubilej Slovenskega doma skozi oči in spomine nekaterih njegovih članov

”

Ivica Kunej:

„Bio sam na trećoj godini glumačke akademije i nakon nastave moja me prijateljica Nada Nučić, kći Hinka Nučića i Vike Podgorske, koji su oboje bili prvaci Drame zagrebačkog HNK, uhvatila pod ruku i rekla: „A sad ćeš poći sa mnom!“ I dovela me u Slovenski dom, gdje me je čekao Hinko Nučić i rekao: »Sad je vrijeme da i vi nešto doprinesete ovom Domu, jer su to već učinile vaše sestre i otac a sad je red na vama“. Na to sam rekao: »Sa zadovoljstvom, ali jezik je problem«. A Hinko Nučić: „Kad ste bili dijete, roditelji su vam govorili slovenski. Čovjek zaboravlja manje nego što misli, pobrinut ću se za to.“

I tako je 1953. počela moja suradnja sa Slovenskim domom. Ostao sam mu vjeran do danas i uvijek rado dolazim ovamo u, kako ga mi zovemo, naš drugi dom. Nekad smo imali dramsku sekciju, možda jednog dana opet zaživi, možda bi se moglo nešto napraviti. Ubuduće bih želio što više događanja, što više članova. Kao vjerojatno jedan od najstarijih članova, želim svima sve najbolje!”

”

Polona Jurinić:

„Moj prvi kontakt sa Slovenskim domom Zagreb bio je prije više od trideset godina. Počela sam ga redovito posjećivati nakon odlaska u mirovinu, bila sam vrlo često na raznim događanjima. Volim se prisjećati zanimljivih kulturnih događaja i veselih druženja dugo u noć. Bilo nam je lijepo, bili smo društvo prijatelja. Za Novi Odmev pišem od samog početka, a moja velika strast je istraživanje i prikupljanje podataka o Slovencima koji su na bilo koji način pridonijeli i ostavili traga u Hrvatskoj. U nakladi Slovenskoga doma i Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba napisala sam dosta knjiga – o slovenskim umjetnicima i kulturno-povijesnoj baštini koju su stvarali Slovenci u Hrvatskoj. Baš sam zbog toga, radi istraživanja, proputovala automobilom uzduž i poprijeko svoju drugu domovinu Hrvatsku. Nažalost, u zadnje vrijeme zbog svog krhkog zdravlja ne mogu više posjećivati Dom. Pisanje me još drži na nogama. Situacija u Domu sad se potpuno promijenila, svi starimo, mnogi članovi i prijatelji su već preminuli, a žao mi je što je i druženja puno manje.“

” **Slavko Alojz Kramar:**

„Slovenski dom Zagreb je najboljše in najpomembnejše mesto za druženje Slovencev v Zagrebu. V njem se vedno kaj dogaja, vrstijo se družabni in kulturni dogodki, glasbena srečanja in pevske prireditve. Pomembno je, da se tukaj negujeta slovenski jezik in ohranja naša kultura. V Domu praznujemo slovenske praznike in se spominjamo znanih in pomembnih oseb iz slovenske zgodovine, kulture, znanosti in športa. Dom je tudi kraj, kjer se družimo s člani drugih slovenskih društev iz Hrvaške in srečujemo z rojaki iz matične domovine. Veliko vlogo je Slovenski dom odigral v času razpada Jugoslavije, ko smo se Slovenci množično zbrali, da si pomagamo. Le tukaj smo lahko brali slovenske časopise, ker jih je bilo v Zagrebu težko dobiti ali jih sploh več ni bilo.

Delo v sekcijah in bogata knjižnica so nam polepšali življenje. Ne morem si zamisliti življenja v Zagrebu brez Slovenskega doma.

Na žalost se je zadnjih pet let število članov, ki prihajajo na prireditve v Slovenskem domu močno zmanjšalo zaradi bolezni ali smrti mnogih aktivnih članov, pogrešamo pa tudi tajnico oz nekoga, ki bi bil stalno v Slovenskem domu.”

” **Nada Rapotec-Rogulj:**

„V Slovenski dom naju je z bratom pripeljal oče kot zaveden tržaški Slovenec, ko sva komaj začela hoditi v šolo. Oba z bratom sva igrala v Pionirski dramski sekciji, ki jo je vodila Ruža Lucija Petelinova in med drugim smo s predstavo *Ko so utihnili topovi* gostovali v Dramskem gledališču v Ljubljani. Kasneje je dramski igralec in režiser Hinko Nučič, ki je vodil dramsko sekcijo, mojemu bratu Franu dal vlogo v Cankarjevi Vidi.

Predstava je bila v Dramskem gledališču v Zagrebu in hrvaška kritika jo je zelo dobro ocenila ter poudarila igro mladega, nadarjenega Frana Rapotca.

Najin oče - pravnik, glasbenik, dirigent in komponist - je bil aktiven član Slovenskega doma Zagreb, saj je bil v letih 1954-55 tudi njegov predsednik. Kot zborovodja je vodil oktet slovenskih študentov, ki so študirali v Zagrebu in jih pripravljali za nastope, kot tudi slovenske operne pevce. Tudi mama je bila članica Slovenskega doma. Bila je tudi alpinistka in planinka in Planinska zveza Jugoslavije jo je odlikovala s Srebrno značko za prispevek k razvoju planinstva in alpinizma. Bila je tudi pevka v Glasbeni matici v Ljubljani in v Slovenskem domu v Duhovni sekciji A. M. Slomšek pri Vinku Glasnoviću. Za svoje udejstvovanje na glasbenem področju je prejela Gallusovo značko. Veliko let je minilo od takrat, časi se spreminjajo, z njimi tudi Slovenski dom, vendar upam da bo z novimi silami Slovenski dom obstal, kakor tudi zagrebški Slovenci.”

”

Slavko Alojz Kramar:

„Slovenski dom Zagreb najbolje je i najvažnije mjesto za druženje Slovenaca u Zagrebu. U njemu se uvijek nešto događa, brojna su društvena i kulturna događanja, glazbeni susreti i pjevačke priredbe. Važno je da se ovdje čuvaju slovenski jezik i naša kultura. U Domu slavimo slovenske praznike i prisjećamo se poznatih i važnih osoba iz slovenske povijesti, kulture, znanosti i sporta. Dom je i mjesto gdje se družimo s članovima drugih slovenskih društava iz Hrvatske i susrećemo sunarodnjake iz matične domovine. Slovenski dom odigrao je veliku ulogu tijekom raspada Jugoslavije, kad smo se Slovenci masovno okupljali kako bismo pomogli jedni drugima. Samo smo ovdje mogli čitati slovenske novine, jer ih je u Zagrebu bilo teško pronaći ili ih više uopće nije bilo. Rad u sekcijama i bogata knjižnica uljepšali su nam život. Ne mogu zamisliti život u Zagrebu bez Slovenskog doma. Nažalost, u posljednjih pet godina broj članova koji dolaze na priredbe u Slovenskom domu jako se smanjio zbog bolesti ili smrti mnogih aktivnih članova, a nedostaje nam i tajnica ili netko tko bi stalno bio u Slovenskom domu.“

”

Nada Rapotec-Rogulj:

„Otac je doveo brata i mene u Slovenski dom kao nacionalno osviješteni Slovenac iz Trsta kad smo tek počeli ići u školu. I brat i ja igrali smo u Pionirskoj dramskoj sekciji koju je vodila Ruža Lucija-Petelinova te smo, između ostalog, s predstavom *Ko so utihnili topovi* gostovali u Dramskom kazalištu u Ljubljani. Kasnije je dramski glumac i redatelj Hinko Nučič, koji je vodio dramsku sekciju, dao mom bratu Franu ulogu u Cankarevoj *Vidi*. Predstava je izvedena u Dramskom kazalištu u Zagrebu i vrlo dobro ju je ocijenila hrvatska kritika, istaknuli su igru mladog, talentiranog Frana Rapoteca. Naš otac - pravnik, glazbenik, dirigent i skladatelj - bio je aktivan član Slovenskoga doma Zagreb, kojemu je bio i predsjednik 1954.-1955. Kao zborovođa vodio je oktet slovenskih studenata koji su studirali u Zagrebu i pripremao ih za nastupe, i slovenske operne pjevače. I moja je majka bila članica Slovenskog doma. Kao alpinistici i planinarki, Planinarski savez Jugoslavije odlikovao ju je Srebrnom značkom za doprinos u razvoju planinarstva i alpinizma. Bila je i pjevačica u Glazbenoj matici u Ljubljani i u Slovenskom domu u Duhovnoj sekciji A. M. Slomšeka kod Vinka Glasnovića. Za angažman na glazbenom području dobila je Gallusovu značku. Otada je prošlo mnogo godina, vremena se mijenjaju, a s njima i Slovenski dom, ali nadam se da će s novim snagama Slovenski dom opstati, kao i zagrebački Slovenci.“

”

Stanka Novković:

„Sem stara članica Slovenskega doma Zagreb, tako po letih kot po stažu v Domu. Moram poudariti, da sem se s časom zelo navezala na naš drugi Dom, kot mu že od nekdaj pravimo. Prijateljstvo, druženja, različne dejavnosti, ki jih organiziramo, negovanje slovenskih tradicij in srečanja s slovenskimi sorodniki, njihovi obiski pri nas in naši pri njih, ohranjanje stikov z drugimi slovenskimi društvi na Hrvaškem, vse to mi je tako všeč, da si sploh ne znam predstavljati, da tega ne bi bilo. Čeprav sem rojena v Zagrebu, sem zelo navezana na Slovenijo, razen sestre so vsi drugi moji sorodniki v Sloveniji, v otroštvu sem vse počitnice preživela tam in še vedno sem pogosto na drugi strani meje. Zaradi vsega tega je Slovenski dom moja mala Slovenija v Zagrebu.

Sem članica mešanega pevskega zbora in dejavna v naši kreativni delavnici Šopek. Koliko je prijateljskih, veselih druženj v Domu, na potovanjih, zadovoljstva ob uspešnih nastopih našega pevskega zbora ali nad dobrim obiskom razstav ustvarjalne delavnice in zaradi pohval naših stvaritev? Ta zadovoljstva mi predstavljajo darilo.

Ne morem pa mimo skrbi, ker naših mladih generacij slovenskih korenin dejavnosti Slovenskega doma skoraj ne zanimajo. O tem se veliko pogovarjamo, iščemo rešitve, a pravega uspeha ni. Domnevam, da je vzrok temu pomanjkanje časa in da se bodo po upokojitvi želeli vključiti v dejavnost društva.“

”

Borut Gulič:

„Rojen sem bil leta 1957 v mešanem zakonu. Moj oče je bil zavedni Slovenec, spomnim se none in nonota, pripovedovala sta mi o svojem življenju v Trstu, kjer sta bila rojena in prizadevanjih za ohranitev slovenskega rodu na tržaškem, od koder sta se kasneje odselila.

Moja mama je Hrvatica iz izjemno ozaveščene hrvaške družine, v kateri so bili nekateri člani v nekdanjih totalitarnih sistemih politično in kazensko preganjeni.

V naši družini nikoli ni bilo sporov na nacionalni podlagi, pravzaprav mi je mama dala ime Borut, velikonočno žito je bilo prekrito z barvami hrvaške in slovenske zastave ...

Nono po očetovi strani se je kot inženir strojništva pred drugo svetovno vojno po spletu okoliščin z družino preselil iz Ljubljane v Beograd. V Zagreb smo prišli v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Tam sem v svoji nekoliko „shizofreni slovensko-hrvaški identiteti“ pogrešal slovenstvo in pred tridesetimi leti sem prišel v Slovenski dom. Od takrat me navdaja občutek, da je tudi to moj dom in bilo mi je pomembno, da ta občutek in občutke pripadnosti slovenstvu prenesem tudi na sina in dve hčerki. Vsi trije so prav tako člani Slovenskega doma, udeleževali so se poletnih šol slovenskega jezika, plesa, smučarskih tekmovanj, ipd. Teh trideset let je hitro minilo, družbene spremembe so velike. Ostali so nam lepi spomini in med njimi tudi Odmev, kot dokument vsega lepega, kar smo tukaj doživeli.

Ohranjanje jezika, narodne zavesti in identitete je pogoj za naše preživetje in Slovenski dom je in bo ostal mesto, kjer se srečujemo s slovenskim jezikom, razvijamo naše kulturno poslanstvo, ohranjamo slovensko zavest, se povezujemo, družimo, veselimo in sočustvujemo ter po svojih zmognostih prispevamo k medsebojnemu spoštovanju in razumevanju slovenskega in hrvaškega naroda.“

”

Stanka Novković:

„Ja sam stara članica Slovenskoga doma Zagreb, i po godinama i po stažu. Moram naglasiti da sam se s vremenom jako vezala za naš drugi dom, kako smo ga oduvijek zvali. Prijateljstvo, druženja, razne aktivnosti koje organiziramo, njegovanje slovenske tradicije i susreti sa slovenskom rodbinom, njihovi posjeti nama i naši njima, održavanje kontakata s drugim slovenskim društvima u Hrvatskoj, sve to mi se toliko sviđa da ni sama ne mogu zamisliti da toga ne bi bilo. Iako sam rođena u Zagrebu, jako sam vezana za Sloveniju - osim sestre, sva ostala rodbina mi je u Sloveniji, tamo sam u djetinjstvu provodila sve praznike i još uvijek sam često s druge strane granice. Zbog svega toga Slovenski dom je moja mala Slovenija u Zagrebu. Članica sam mješovitoga zbora i aktivna u našoj kreativnoj radionici Šopek. Koliko ima prijateljskih, veselih druženja u Domu, na izletima, zadovoljstva na uspješnim nastupima našeg pjevačkog zbora ili posjeta izložbama kreativne radionice i pohvala našim kreacijama. Ova zadovoljstva su mi dar. Ali ne mogu a da ne brinem jer naše mlade generacije slovenskih korijena gotovo da i ne zanima djelovanje Slovenskoga doma. Puno razgovaramo o tome, tražimo rješenja, ali pravog uspjeha nema. Pretpostavljam da je razlog tome nedostatak vremena i da će se nakon odlaska u mirovinu željeti uključiti u aktivnosti Društva.“

”

Borut Gulič:

„Rođen sam 1957. godine u mješovitom braku. Moj je otac bio nacionalno osviješteni Slovenac, sjećam se none i nona, pričali su mi o svom životu u Trstu, gdje su rođeni i nastojanja za očuvanje slovenskog roda u Trstu, odakle su kasnije odselili. Moja majka je Hrvatica iz izrazito osviještene hrvatske obitelji, u kojoj su neki članovi bili politički i kazneno progonjeni u bivšim totalitarnim sustavima. U našoj obitelji nikad nije bilo sporova na nacionalnoj osnovi, dapače, mama mi je dala ime Borut, uskršno žito bilo je prekriveno bojama hrvatske i slovenske zastave ... Nono s očeve strane je prije Drugog svjetskog rata radio kao strojarski inženjer i spletom okolnosti preselio se s obitelji iz Ljubljane u Beograd. U Zagreb smo došli devedesetih godina prošlog stoljeća. Tu mi je u mom pomalo »shizofrenom slovensko-hrvatskom identitetu« nedostajalo slovenstvo ... Prije tridesetak godina došao sam u Slovenski dom. Od tada imam osjećaj da je i to moj dom. Također mi je bilo važno da svom sinu i dvjema kćerima prenesem što više osjećaja pripadnosti slovenstvu. Svo troje su također članovi Slovenskoga doma, sudjelovali su u ljetnim školama slovenskog jezika, plesa, skijaškim natjecanjima itd. Brzo je prošlo ovih trideset godina, velike su društvene promjene. Očuvanje jezika, nacionalne svijesti i identiteta uvjet je našeg opstanka i ne isključuje civiliziran odnos i poštovanje drugih. Slovenski dom jest i ostat će mjesto gdje se susrećemo sa slovenskim jezikom, razvijamo svoje kulturno poslanje, čuvamo slovensku svijest, povezujemo, družimo i veselimo se i suosjećamo te pridonosimo međusobnom poštovanju i razumijevanju slovenskog i hrvatskog naroda najbolje što možemo.“

Čestitke in dobre želje so nam ob obletnici izrekli:

Dr. Nataša Pirc Musar, predsednica Republike Slovenije:

Drage Slovenke in Slovenci, spoštovane bralke in bralci!

Dovolite mi, da ob visoki obletnici društva Slovenski dom Zagreb izrazim iskrene čestitke za 95 let obstoja in predanega delovanja vseh njegovih članic in članov. V minulih desetletjih ste dokazali, da lahko razmeroma majhna, vendar trdoživa skupnost s svojo kulturno, identitetno in povezovalno vlogo izkazuje veliko moč. Svojo moč črpate iz korenin društva, ki segajo v čas, ko so v Zagrebu delovali mnogi ugledni slovenski profesorji, likovni in glasbeni umetniki, gledališčniki ter športniki, ki so sooblikovali urbano kulturno pokrajino tega živahnega srednjeevropskega mesta. Med njimi je bil profesor veterine Fran Zavrnik, ki je prvi dal pobudo za ustanovitev Slovenske knjižnice in čitalnice, predhodnice Slovenskega doma.

Pobuda je bila odraz skupnostne želje po združevanju, ohranjanju jezika in kulture v hrvaškem okolju, obenem pa je bilo društvo vseskozi tudi kraj srečevanja dveh narodov in kultur, stičišče, ki je pospeševalo stike na vseh področjih, po letu 1991 tudi na najvišjih političnih ravneh. Vaša zgodovina je enakovreden sestavni del slovenske nacionalne zgodovine.

Narodne manjšine se dandanes spoprijemajo z izzivi svojega obstoja. Prav zgodovina vašega društva navdaja z optimizmom. Da, časi so polni izzivov, a so jih imele tudi generacije pred nami. Danes so nekatere oblike društvenega delovanja morda presežene, vendar se rojevajo nove, ki nakazujejo perspektivne smeri razvoja slovenskih skupnosti v zamejstvu in širše.

Slovenija in Hrvaška sta del enotnega evropskega prostora. Državi sta članici Evropske unije, med temeljnimi vrednotami katere je na pomembnem mestu tudi spoštovanje in varovanje bogate kulturne in jezikovne raznolikosti. Vaše delo ostaja neprecenljivo na številnih področjih. Med temi je tudi gospodarsko povezovanje, ki dobiva nov zagon z vzpostavitvijo Zamejske gospodarske koordinacije, ki so jo skupaj ustanovile zamejske organizacije Slovencev in Vlada Republike Slovenije. Prepričana sem, da se bo vaše delovanje v prihodnosti bogatilo z novimi vsebinami in pristopi. Kar pa se ne bo spremenilo – v to trdno verjamem, je srčnost, s katero si vseskozi prizadevate za napredek in razvoj skupnosti v strpnem sožitju z večinskim narodom.

Slovenskemu domu Zagreb ob tej priložnosti želim nadaljnje uspešno in vsebinsko bogato društveno življenje v korist vseh pripadnikov skupnosti ter za obstoj slovenske kulture in jezika v Zagrebu in na Hrvaškem. Verjamem, da bomo skupaj z vami in v sodelovanju s prijateljsko sosednjo Hrvaško še naprej soustvarjali in krepili dragocene medsebojne vezi. Slovenski dom Zagreb naj ohrani vse značilnosti pravega doma, ki ni zgolj prostor, v katerem smo nastanjeni, ampak je kraj, kjer živimo kot skupnost, povezani med seboj in odprti za druge. Dom kot domovina.

Hvala in srečno!

Čestitke i dobre želje povodom obljetnice uputili su nam:

Dr. Nataša Pirc Musar, predsjednica Republike Slovenije:

Drage Slovenke i Slovenci, poštovane čitateljice i čitatelji!

Dopustite mi da vam iskreno čestitam obljetnicu Društva Slovenski dom Zagreb i 95 godina postojanja i predanog rada svih članova. U proteklim desetljećima dokazali ste da relativno mala ali otporna zajednica, koja može pokazati veliku moć svojom kulturnom, identitetskom i ulogom ujedinjenja. Snagu crpите iz korijena Društva koji sežu u vrijeme kad su u Zagrebu djelovali brojni ugledni slovenski profesori, likovni i glazbeni umjetnici, kazališni umjetnici i sportaši koji su doprinijeli oblikovanju urbanog kulturnog krajolika ovog živahnog srednjoeuropskoga grada. Među njima je bio i profesor veterine Fran Zavrnik, koji je prvi inicirao osnivanje Slovenske knjižnice i čitaonice, preteče Slovenskoga doma. Inicijativa je bila odraz težnje zajednice za ujedinjenjem i očuvanjem jezika i kulture u hrvatskom okruženju, a istovremeno je Društvo uvijek bilo mjesto susreta dvaju naroda i kultura, mjesto susreta koje je promicalo kontakte na svim područjima, uključujući i na najvišim političkim razinama nakon 1991. godine. Vaša je povijest jednakovrijedni sastavni dio slovenske nacionalne povijesti.

U današnje vrijeme nacionalne manjine suočavaju se s izazovima svoga postojanja. Povijest vašeg Društva uistinu ulijeva optimizam. Da, vremena su puna izazova, ali imale su ih i generacije prije nas. Danas su neki oblici društvenog djelovanja možda prevaziđeni, ali se rađaju novi koji naznačuju perspektivne smjerove razvoja slovenskih zajednica u inozemstvu i šire.

Slovenija i Hrvatska dio su jedinstvenog europskog prostora. Države su članice Europske unije među čijim je temeljnim vrijednostima i poštivanje te čuvanje bogate kulturne i jezične raznolikosti. Vaš rad ostaje neprocjenjiv na mnogim područjima. Među njima je i gospodarsko povezivanje koje dobiva novi zamah uspostavom *Zamejske gospodarske koordinacije*, koju su zajednički uspostavile organizacije Slovenaca u susjednim državama i Vlada Republike Slovenije. Sigurna sam da će vaš rad u budućnosti biti obogaćen novim sadržajima i pristupima. No, ono što se neće promijeniti – u to čvrsto vjerujem – jest srčanost kojom neprestano težite napretku i razvoju zajednice u tolerantnom suživotu s većinskim narodom.

Ovom prigodom, Slovenskome domu Zagreb želim i dalje uspješan i sadržajno bogat društveni život na dobrobit svih članova zajednice te opstojnosti slovenske kulture i jezika u Zagrebu i Hrvatskoj. Vjerujem da ćemo zajedno s vama i u suradnji s našom prijateljskom susjednom Hrvatskom nastaviti stvarati i jačati dragocjene međusobne veze. Neka Slovenski dom Zagreb sačuva sva obilježja pravog doma, koji nije samo prostor u kojem boravimo, već mjesto u kojem živimo kao zajednica, povezani jedni s drugima i otvoreni prema drugima. Dom kao domovina.

Hvala i sretno!

Matej Arčon, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu RS:

Foto: USZS

Spoštovani člani društva, dragi prijatelji!

Ob 95. letnici vašega društva vam iz srca čestitam in se vam iskreno zahvaljujem za vaša dolgoletna prizadevanja za ohranitev slovenske besede in slovenske kulture v glavnem in največjem mestu Republike Hrvaške. Za društvom, ki mu pripadate, je dolga doba zavzetega in plodnega delovanja.

Kdor pozna lastnosti slovenskega življa zunaj Republike Slovenije ve, da se Slovenci v neslovenskem jezikovnem okolju razmeroma hitro porazgubijo ter asimilirajo, če si ne oblikujejo svojih lastnih organiziranih struktur. Pomen in vloga slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem sta zato neprecenljiva. Častno mesto med njimi pripada prav Slovenskemu domu, ki Slovence v Zagrebu in okolici povezuje že skoraj stoletje. V organizaciji in v prostorih vašega društva se je odvilo nešteto prireditev kulturnega, umetniškega, znanstvenega, poslovnega, političnega in informativnega značaja, na katerih so sodelovali predstavniki obeh držav, Slovenije ter Hrvaške, in pripadniki obeh narodov, slovenskega ter hrvaškega. Vaš prispevek k povezovanju in k povezanosti dveh narodov in dveh držav je torej velik ter dragocen in prepričan sem, da bo ta prispevek ostal takšen tudi v prihodnje.

Društva pa ne povezujejo samo rojakov na območju, kjer delujejo, pač pa svoje člane in ostale pripadnike slovenske narodne skupnosti povezujejo tudi s Slovenci iz Slovenije in s Slovenijo samo. Med slovenskimi skupnostmi v sosednjih državah in matično domovino se namreč vseskozi tkejo močne in številne vezi, ki nas vse skupaj povezujejo v eno samo, čvrsto povezano narodno celoto znotraj skupnega slovenskega kulturnega prostora. Prav slovenska društva igrajo ključno vlogo in imajo največ zaslug za ohranjanje ter dolgoročen obstoj slovenske narodne skupnosti v sredinah, kjer delujejo.

Moje sporočilo Slovenskemu domu, njegovim članom in vsem zagrebškim Slovencem je sporočilo hvaležnosti, sporočilo zaupanja in sporočilo vere v prihodnost. Dragi rojaki, ostanite ponosni Slovenci, ostanite dobri in ugledni državljani Republike Hrvaške in ostanite še naprej povezani z vašo matično domovino, Republiko Slovenijo, ki vam bo vedno stala ob strani in vam bo po svojih najboljših močeh vedno tudi pomagala. Negujte in uveljavljajte vrednote miru, spoštovanja, zvestobe in sožitja v tem koščku Evrope, ki ga slovenski in hrvaški narod skupaj naseljujeta že vsaj poldrugo tisočletje.

Dom - kateremu namenjam te besede ob njegovi 95. letnici - je slovensko srce Zagreba. Naj to srce ne preneha biti nikoli!

Matej Arčon, ministar za Slovence u susjednim državama i u svijetu RS:

Poštovani članovi društva, dragi prijatelji!

U povodu 95. obljetnice vašeg Društva, od srca vam čestitam i iskreno zahvaljujem na dugogodišnjim nastojanjima za očuvanje slovenske riječi i kulture u glavnom i najvećem gradu Republike Hrvatske. Iza Društva kojem pripadate je dugo razdoblje predanog i plodonosnog djelovanja.

Svatko tko poznaje karakteristike slovenskog života izvan Republike Slovenije zna da se Slovenci u neslovenskom jezičnom okruženju relativno brzo izgube i asimiliraju ako ne formiraju vlastite organizirane strukture. Stoga je značaj i uloga slovenskih kulturnih društava u Hrvatskoj neprocjenjiva. Počasno mjesto među njima pripada Slovenskome domu koji već gotovo stoljeće povezuje Slovence u Zagrebu i okolici. U organizaciji i prostorima vašeg Društva odvijala su se nebrojena događanja kulturnog, umjetničkog, znanstvenog, poslovnog, političkog i informativnog karaktera u kojima su sudjelovali predstavnici obiju država, Slovenije i Hrvatske, te pripadnici oba naroda, slovenskog i hrvatskog. Vaš doprinos povezivanju i povezanosti dvaju naroda i dviju država stoga je velik i dragocjen i siguran sam da će takav ostati i u budućnosti.

Društva ne povezuju samo sunarodnjake na području na kojem djeluju, već povezuju svoje članove i ostale pripadnike slovenske nacionalne zajednice sa Slovencima iz Slovenije i samom Slovenijom. Naime, između slovenskih zajednica u susjednim državama i matičnom domovinom postoje jake i brojne veze koje nas sve povezuju u jedinstvenu, čvrsto povezanu nacionalnu cjelinu unutar zajedničkog slovenskog kulturnog prostora. Upravo slovenska društva imaju ključnu ulogu i najviše zasluga za očuvanje i dugoročni opstanak slovenske nacionalne zajednice u sredinama na kojima djeluju.

Moja poruka Slovenskome domu, njegovim članovima i svim Slovencima u Zagrebu je poruka zahvalnosti, poruka povjerenja i poruka vjere u budućnost. Dragi sunarodnjaci, ostanite ponosni Slovenci, ostanite dobri i ugledni građani Republike Hrvatske i ostanite i dalje vezani za svoju domovinu Republiku Sloveniju, koja će uvijek biti uz vas i pomagati vam koliko god bude mogla. Njeguajte i jačajte vrijednosti mira, poštovanja, odanosti i suživota u ovom kutku Europe u kojem slovenski i hrvatski narod žive zajedno već najmanje tisućljeće i pol.

Dom - kojemu posvećujem ove riječi povodom njegova 95. rođendana - slovensko je srce Zagreba. Neka to srce nikad ne prestane kucati!

Barbara Antolić Vupora, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in poslanka v Saboru RH:

Foto: osebni arhiv

Slovenski dom Zagreb predstavlja dragocen temelj slovenskega obstoja v hrvaški prestolnici. Kot stičišče slovenske kulture, jezika in dediščine ima to društvo ključno vlogo pri ohranjanju naše identitete in prepoznavnosti zunaj matične domovine. Ob 95-letnici obstoja Slovenskega doma se lahko še bolj zavedamo, kako pomembna so manjšinska društva za dolgoročni obstoj in trajnost neke manjšine, saj nudijo platformo za krepitev vezi med člani skupnosti ter priložnost za izražanje kulturne posebnosti, ki bogati širšo družbo. Člani so vključeni v številne kulturne dogodke, delavnice, srečanja in projekte, ki ohranjajo slovensko kulturo živo in jo hkrati približujejo hrvaški javnosti. Tako se med ljudmi krepijo medkulturni stiki, ki omogočajo medsebojno razumevanje in spoštovanje. Slovenski dom je tako ne samo dom Slovencev v Zagrebu, ampak tudi most med Slovenijo in Hrvaško, s čimer bogati obe državi. Članom Slovenskega doma Zagreb in vsem Slovincem v Zagrebu bi ob tej priložnosti rada sporočila, naj ponosno in srčno nadaljujejo svojo pot ohranjanja in prenašanja naših vrednot, jezika in tradicije. Hvaležni smo vam za ves trud, ki ga vlagate. Naj bo Slovenski dom še naprej kraj, kjer slovenska skupnost cveti še naslednjih sto let.

Barbara Antolić Vupora, predsjednica Saveza slovenskih društava u Hrvatskoj i saborska zastupnica u Saboru RH:

Slovenski dom Zagreb predstavlja dragocijen temelj slovenskoga postojanja u hrvatskoj prijestolnici. Kao stjecište slovenske kulture, jezika i baštine, ovo Društvo ima ključnu ulogu u očuvanju našeg identiteta i prepoznatljivosti izvan matične domovine. U povodu 95. obljetnice postojanja Slovenskoga doma još više možemo biti svjesni koliko su manjinska društva važna za dugoročni opstanak i održivost neke manjine, jer nude platformu za jačanje veza između članova zajednice i priliku za izražavanje kulturne jedinstvenosti koja obogaćuje šire društvo. Članovi su uključeni u mnoga kulturna događanja, radionice, susrete i projekte koji čuvaju slovensku kulturu živom i ujedno je približavaju hrvatskoj javnosti. Na taj se način jačaju kontakti među ljudima koji omogućuju međusobno razumijevanje i poštovanje. Slovenski dom tako nije samo dom zagrebačkih Slovenaca, već i most između Slovenije i Hrvatske, čime obogaćuje obje države. Ovom prigodom želim poručiti članovima Slovenskog doma Zagreb i svim Slovencima u Zagrebu da ponosno i srčano nastave svoj put očuvanja i prenošenja naših vrijednosti, jezika i tradicije. Zahvalni smo za sav trud koji ulažete. Neka Slovenski dom bude i sljedećih stotinu godina mjesto gdje će slovenska zajednica cvjetati.

Izr. prof. dr. Barbara Riman, vodja Inštituta za narodnostna vprašanja, Enota Reka in do pred kratkim predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem:

Foto: Istog Žorž

Manjšinska društva, in tudi slovenska društva na Hrvaškem, so izjemno pomembna. So pomemben pokazatelj vitalnosti določene skupine, obenem prav prek njih lahko odkrijemo tudi strukturo določene manjšinske skupnosti, ki deluje na določenem geografskem območju. Ko pa gledamo slovenska društva na Hrvaškem, vidimo določen paradoks, na katerega je opozarjala tudi prva raziskovala te problematike dr. **Vera Kržišnik-Bukić**. Čeprav je, kot kažejo popisi prebivalstva, vse manj Slovencev, se povečuje število slovenskih društev na Hrvaškem.

Eno od najbolj pomembnih slovenskih društev pa je vsekakor Slovenski dom Zagreb, ki letos praznuje zelo lepa leta. Prav to kaže na vitalnost slovenske skupnosti v Zagrebu, posebno skrb vodstva za ohranjanje slovenskega jezika in slovenske kulture ter dobro vključenost društva v okolje v katerem deluje. Slovensko društvo v Zagrebu je eden od zelo lepih primerov, kako naj bi manjšinsko društvo delovalo in negovalo dobrososedske odnose ter poudarjalo tisto, kar je manjšini pomembno in to skozi različne dejavnosti, ki jih aktivni člani Društva negujejo. Čeprav društva o svojih aktivnostih redno obveščajo medije, je njihovo delo pogosto spregledano, za kar del krivde nosijo tudi mediji, ki o dejavnosti društev ne poročajo prav pogosto, deloma pa je kriva jezikovna ovira. Zato pozdravljam izid priloge Novega Odmeva v obeh jezikih, slovenščini in hrvaščini. To je odlična priložnost da se večinsko, hrvaško kulturno okolje v prestolnici in na Hrvaškem seznani z delovanjem slovenskega društva, kar dodatno pripomore k medsebojnem poznavanju in razvoju odnosov med narodima in državama.

Ob jubileju iskreno čestitam članicam in članom Slovenskega doma Zagreb.

Izv. prof. dr. Barbara Riman, voditeljica
Instituta za etnička pitanja, podružnica Rijeka
i donedavno predsjednica Saveza slovenskih
društava u Hrvatskoj:

Manjinska društva, kao i slovenska društva u Hrvatskoj izuzetno su važna. Važan su pokazatelj vitalnosti određene skupine, a ujedno, preko njih možemo otkriti i strukturu određene manjinske zajednice koja djeluje na određenom geografskom području. No, kad pogledamo slovenska društva u Hrvatskoj, uočavamo određeni paradoks na koji je upozoravala i prva istraživačica ove problematike dr. **Vera Kržišnik-Bukić**. Iako je, kako pokazuju popisi stanovništva, Slovenaca sve manje, broj slovenskih društava u Hrvatskoj se povećava. Jedno od najvažnijih slovenskih društava svakako je Slovenski dom Zagreb, koji ove godine slavi lijep jubilej. To pokazuje vitalnost slovenske zajednice u Zagrebu, posebnu brigu vodstva za očuvanje slovenskoga jezika i slovenske kulture te dobru uključenost društva u sredinu u kojoj djeluje. Slovensko društvo u Zagrebu jedan je od vrlo dobrih primjera kako manjinsko društvo treba raditi i njegovati dobrosusjedske odnose te isticati ono što je manjini važno - raznim aktivnostima koje njeguju aktivni članovi Društva. Iako društva redovito obavještavaju medije o svojim aktivnostima, njihov se rad često previdi: za što su dijelom krivi i mediji koji rijetko izvještavaju o aktivnostima društava, a dijelom je kriva jezična barijera. Stoga pozdravljam izdavanje priloga Novog Odmeva na oba jezika, slovenskom i hrvatskom. Ovo je odlična prigoda da se većinska, hrvatska kulturna sredina u glavnom gradu i Hrvatskoj upozna s djelovanjem slovenskoga Društva, što dodatno pridonosi međusobnom upoznavanju i razvoju odnosa između naroda i dviju država. Povodom jubileja, članovima Slovenskoga doma Zagreb iskreno čestitam.

Armin Hodžić, predstavnik albanske, bošnjaške, črnogorske, makedonske in slovenske nacionalne manjšine v hrvaškem Saboru:

Foto: Osebni arhiv

Leta 2025 bomo praznovali 80. obletnico rojstva slovenskega in bosansko-hercegovskega pisatelja Josip Ostija. Dovolil bi si predlagati, da jo skupaj počastimo v Slovenskem domu v Zagrebu, kot nov odsev naših skupnih ljubezni in prihodnjih odnosov. Torej, skozi branje in razmišljanje o Josipu Ostiju, ki je o sebi govoril, da ga v Sarajevu doživljajo kot Slovenca, v Ljubljani pa kot Bosanca, bi se želel dotakniti 95 let velikega jubileja Slovenskega doma Zagreb. Poglejte samo tega pesnika, ki je zadolžil tako Slovence kot vse narode v Bosni in Hercegovini s svojim kulturnim delovanjem, prevajanjem, predvsem pa s poezijo. Poglejte njegovo razumevanje doma, njegovo razcepljenost slovenske manjšine, rojene v Sarajevu, ki jo je pregnala vojna, da bi se ustalil v Ljubljani in

na Krasu, kjer je iz svoje globoke ljubezni do Barbare ustvarjal eno najlepših lirik na tem območju. Kje je bil njegov dom? Zase je vselej govoril, da njegov rojstni, sarajevski dom iz njega ni nikoli odšel, v Sloveniji pa je našel ljubezen, mir, inspiracijo in dom. Zadolžil je Bošnjake s svojim briljantnimi esejmi o bošnjaških piscih, toda iz njegovega primera lahko vidimo, kako lahko neka na pogled zapletena identiteta nosi v sebi plodno bogastvo, ki nam ga prinašata drugačnost in različnost. To je raven, v kateri, ko jo dosežemo, ni več prostora za občutke manjšinske tesnobe, pri čemer mislim na podvojene občutke pripadnosti domu in vprašanja, kaj nam ta predstavlja. Ali lahko vi čutite kot svojo domovino tako Hrvaško kot Slovenijo? Ali lahko jaz čutim kot svojo domovino Hrvaško in Bosno in Hercegovino? Rojen sem na Hrvaškem, odrasel sem v njej, tu je moj dom in nemogoče je, da je ne bi občutil kot domovino. Prav tako je nemogoče, da doma mojih prednikov ne bi čutil kot domovino. In tu se vračam na Josipa Ostija. Ljubezen, dragi moji Slovenci, ljubezen! Josip je znal imeti rad. Ljubezni pa se nikoli ne delijo, one imajo sposobnost, da se množijo. Če torej s hrvaškim narodom delite ilirca pesnika Stanka Vraza in njegovo romantično ljubezen do Ljubice iz Samobora, potem z nami Bošnjaki delite isti dom, ki je živel v srcu Josipa Ostija in njegove Barbare. Vidimo se v Slovenskem domu tudi v prihodnjih letih.

Armin Hodžić, zastupnik albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine u hrvatskom Saboru:

Sljedeće, 2025. godine proslavit ćemo 80 godina od rođenja slovenskog i bosansko-hercegovačkog pisca Josipa Ostija. Usudio bih se predložiti da ga proslavimo u Slovenskom domu u Zagrebu, kao novi odjek (odmev) naših zajedničkih ljubavi i budućih odnosa. Eto, čitanjem i razmišljanjem o Josipu Ostiju, koji je za sebe govorio da su ga u Sarajevu doživljavali kao Slovenca, a u Ljubljani kao Bosanca, volio bih se osvrnuti na 95 godina velikog jubileja Slovenskog doma Zagreb. Pogledajte samo tog pjesnika, koji je svojim kulturnim radom svojim prevodilaštvom, a iznad svega poezijom zadužio i Slovence i sve narode u Bosni i Hercegovini. Pogledajte njegovo poimanje doma, njegovu rastrganost jedne slovenske manjine koja je rođena u Sarajevu, protjerana ratom da bi se skrasio u Ljubljani i Krasu gdje je iz svoje goleme ljubavi prema Barbari napisao same vrhove ljubavne lirike na ovim prostorima. Što je za njega bio dom? Za sebe je govorio da njegov rodni sarajevski dom iz njega nikad nije izašao, a pronašao je u Sloveniji i ljubav i mir i nadahnuće i dom. Zadužio je i Bošnjake svojim briljantnim esejima o bošnjačkim piscima, a iz njegovog primjera možemo vidjeti koliko jedan naoko zamršen identitet zapravo u sebi nosi plodotvorno bogatstvo koje nam nudi različitost. I to je jedna razina, koju kad dosegnemo, više nema mjesta za osjećaje manjinske tjeskobe – mislim na podvojene osjećaje pripadanja domu i pitanja što on zapravo predstavlja. Možete li vi kao svoju domovinu osjećati i Hrvatsku i Sloveniju? Mogu li ja osjećati kao svoju domovinu i Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu? Rođen sam u Hrvatskoj, odrastao sam u njoj, pa nemoguće je ne osjećati svoj rodni dom domovinom. Isto tako nemoguće je ne osjećati dom svojih predaka kao domovinu. I tu se sad vraćamo na Josipa Ostija. Ljubav, dragi moji Slovenci u Hrvatskoj, ljubav! Josip je znao voljeti. A ljubavi se nikad ne dijele, one imaju moć da se množe. Eto, ako s hrvatskim narodom dijelite ilirca pjesnika Stanka Vraza i njegovu romantičnu ljubav prema Ljubici iz Samobora, onda s nama Bošnjacima dijelite isti dom koji je živio u srcu Josipa Ostija i njegove Barbare. Vidimo se u Slovenskom domu i narednih godina.

Tibor Varga, predsednik Sveta za nacionalne manjšine RH:

Foto: SNM RH

Naj najprej čestitam vsem članom Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom Zagreb ob tej izjemni obletnici. 95 let neprekinjenega dela je obletnica vredna vsega spoštovanja, ki KPD Slovenski dom Zagreb postavlja na položaj najstarejšega društva Slovencev v Evropi. Manjšinske organizacije so temelj vsake kulturne avtonomije v hrvaškem pravnem sistemu in Republika Hrvaška jih pozdravlja, priznava in tudi vse pomembnejše financira. Vse to velja tudi v odnosu Vlade RH do KPD Slovenski dom Zagreb in povsem konkretno lahko to ponazorim s podatkom, da so se v minulih petih letih sredstva, ki jih KPD Slovenski dom Zagreb dobi prek Sveta za nacionalne manjšine, povečala za 65%, kar je veliko več kot je znašala inflacija. Tolikšno povečanje potrjuje pomembnost Slovenskega doma Zagreb za celotno kulturno avtonomijo v Republiki Hrvaški.

KPD Slovenski dom Zagreb je društvo, ki je za Svet za nacionalne manjšine izjemno pomembno, kar dokazujemo tudi s financiranjem kar treh segmentov manjšinske kulturne avtonomije: kulturne prireditve, kulturni amaterizem in informiranje v papirni in digitalni obliki.

Prav tako je predsednik KPD Slovenski dom Zagreb **Darko Šonc** dolgoletni član Sveta za nacionalne manjšine in s svojim znanjem ter izkušnjami dodatno prispeva k delovanju Sveta.

Glede vloge manjšinskih društev pri povezovanju dveh držav moram reči, da sta Republika Slovenija in Republika Hrvaška sosednji in prijateljski državi, Slovenci na Hrvaškem in Hrvati v Sloveniji pa dodatna spodbuda odličnim meddržavnim odnosom.

Na koncu naj članom KPD Slovenski dom in vsem Slovincem v Zagrebu še enkrat čestitam ob tej pomembni obletnici in vam zaželim še veliko let uspešnega dela v interesu slovenske skupnosti v Zagrebu, pa tudi v interesu dodatne krepitve odličnih odnosov med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško.

Tibor Varga, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH:

Prije svega, čestitam svim članovima Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb. ovu iznimnu obljetnicu.

95. obljetnica neprekidnog rada vrijedna je svakog poštovanja koja Kulturno-prosvjetno društvo Slovenski dom Zagreb. postavlja na poziciju najstarijeg društva Slovenaca u Europi.

Manjinske organizacije temelj su svake kulturne autonomije u hrvatskom pravnom sustavu te ih Republika Hrvatske pozdravlja, priznaje, ali i sve značajnije financira. Sve to može se reći i u odnosu Vlade Republike Hrvatske prema Kulturno-prosvjetnom društvu Slovenski dom Zagreb, a kao najkonkretniji primjer tome mogu naglasiti da su se sredstva za rad Društvu Slovenski dom Zagreb, putem Savjeta za nacionalne manjine povećala za čak 65% u zadnjih pet godina, što je povećanje koje uvelike nadilazi postotak inflacije. Smatram tako veliko povećanje najjačom potvrdom važnosti Slovenskoga doma Zagreb za ukupnu kulturnu autonomiju u Republici Hrvatskoj.

Kulturno-prosvjetno društvo Slovenski dom Zagreb, je udruga od iznimne važnosti za Savjet za nacionalne manjine, a to pokazujemo i financiranjem čak tri segmenta manjinske kulturne autonomije: kulturne manifestacije, kulturni amaterizam, ali i informiranje u papirnatom obliku te u digitalnoj formi.

Također, predsjednik Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb je dugogodišnji član Savjeta za nacionalne manjine, **Darko Šonc**, koji svojim znanjem i iskustvom dodatno doprinosi radu Savjeta za nacionalne manjine.

Glede uloge manjinskih udruga u povezivanju dviju država, smatram potrebitim reći da su Republika Slovenija i Republika Hrvatska susjedne i prijateljske zemlje, a Slovenci u Hrvatskoj, te Hrvati u Sloveniji dodatna su poveznica odličnih međudržavnih odnosa.

Za kraj, članovima Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb, te svim Slovencima u Zagrebu ponovo čestitam ovu značajnu obljetnicu, te vam želim još puno godina plodonosnog rada u interesu slovenske zajednice u Zagrebu, ali i u interesu dodatnog poboljšanja odličnih odnosa Republike Slovenije i Republike Hrvatske.

Prilogo ob 95. obletnici Kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom Zagreb so pripravili / Prilog povodom 95. obljetnice Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom Zagreb pripremili su: Drago Balažič, Tanja Borčić Bernard in / i Agata Klinar Medaković. Prevod v hrvaščino / Prijevod na hrvatski: Nina Reindl. Jezikovni pregled hrvaškoga besedila / Lektura hrvatskoga teksta: Dunja Gaj.

Uporabljene so bile fotografije / Korištene su fotografije: iz knjige Slovenski dom v Zagrebu 1929 - 1999, časopisa Novi odmev, arhiva Slovenskega doma Zagreb / arhiv Slovenskoga doma Zagreb, Urad VRS za Slovence v zamejstvu in po svetu, posebej za to priložnost posnete fotografije / posebno za ovu prigodu snimljene fotografije.

Viri / Izvori: Knjiga Slovenski dom v Zagrebu 1929 - 1999, avtorja / autori Silvin Jerman in / i Ilinka Todorovski; Novi odmev, št. / br. 71, 72, 74; spletni viri / internetski izvori.